

**कायदेविषयक
मार्गदर्शन मोफत**

संपर्क
अॅड . सुशीला
मो नं 8766507294

बुधवार, २१ जानेवारी २०२६
Wednesday, 21 January 2026

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

॥ वर्ष : ६ ॥ अंक : २६

॥ Year : 6 ॥ Issue : 26

दि. 21 जानेवारी 2026

1931 पहिली
गोलमेज
परिषद डॉ
बाबासाहेब
आंबेडकरांच्या
उपस्थितीत समाप्त.

संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

दैनिक

किंमत : ₹ ५/-

Daily

Rate: Rs. 5/-

सत्र न्यायालयाने सर्व विद्यार्थ्यांना फटकारले...

हे सर्वजण दिल्ली विद्यापीठाचे माजी प्राध्यापक जीएन साईबाबा यांच्या पुण्यातिथी साजरी करण्यासाठी जमले होते. त्यानंतर ट्रॉम्बे पोलिसांनी त्यांच्याविरुद्ध गुन्हा दाखल केला.

नवी दिल्ली : टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्सेस (TISS) च्या नऊ विद्यार्थ्यांविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. दिल्ली विद्यापीठाचे माजी प्राध्यापक जी.एन. साईबाबा यांच्या पुण्यातिथीनिमित्त ते जमले होते, त्यानंतर ट्रॉम्बे पोलिसांनी त्यांच्याविरुद्ध गुन्हा दाखल केला. सत्र न्यायालयाने सर्व विद्यार्थ्यांना अटकेपासून दिलासा दिला असला तरी, त्या त्यांना फटकारले. त्यांच्या अटकपूर्व जामीन अर्जावर सुनावणी करताना, न्यायमूर्तींनी त्यांना फटकारले आणि इशारा दिला की त्यांच्याविरुद्धचा खटला त्यांच्या भविष्यातील नोकरीच्या संश्लेषण विपरीत परिणाम करू शकतो. ट्रॉम्बे पोलिसांनी दाखल केलेल्या एफआयआरमध्ये नऊ विद्यार्थ्यांची नावे आहेत आणि त्यांच्या अटकपूर्व जामीन अर्जावर सत्र न्यायालयात सुनावणी सुरू आहे. सोमवारी, अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश मनोज बी. ओझा यांनी न्यायालयाच्या मार्गे रंगेत उभे असलेल्या विद्यार्थ्यांना इशारा दिला. न्यायाधीश म्हणाले, 'तुमच्यापैकी किती जण महाराष्ट्राबाहेरचे आहेत? तुम्ही सर्वजण यासाठी महाराष्ट्रात शिक्षण घेण्यासाठी आला आहात. तुमच्या वडिलांना या प्रकरणाची माहिती आहे. तुमच्या किती वडिलांना सरकारी नोकऱ्या आहेत? या प्रकरणांमुळे तुम्हाला सरकारी नोकऱ्या मिळणार नाहीत.' न्यायाधीशांनी पुढे म्हटले की, जरी ते खाजगी नोकरी करत असले तरी, त्यांना त्यांच्याविरुद्ध प्रलंबित

विद्यार्थी सामाजिक कार्यात पदव्युत्तर पदवी घेत आहेत, त्यांची पदवी त्यांना नोकरी मिळविण्यात मदत करणार नाही. तुम्हाला वाटते की तुम्ही शास्त्रज्ञ किंवा अभियंते आहात, अभियंत्यांनाही नोकऱ्या मिळत नाहीत

- न्यायाधीश

फौजदारी खटले उघड करावे लागतील. हा एफआयआर 12 ऑक्टोबर 2025 रोजी देवनार येथील टीआयएसएस कॉम्पसमध्ये साई बाबांच्या पहिल्या पुण्यातिथीनिमित्त आयोजित कार्यक्रमाशी संबंधित आहे. 57 वर्षीय साई बाबांना 5 मार्च 2024 रोजी मुंबई उच्च न्यायालयाने निर्दोष मुक्त केले. बेकायदेशीर क्रियाकलाप (प्रतिबंध) कायद्यांतर्गत त्यांच्यावर खटला चालवण्याची परवानगी अवैध असल्याचे न्यायालयाने म्हटले होते. बंदी घातलेल्या कम्युनिस्ट पक्षाच्या (माओवादी) सक्रिय सदस्य असल्याबद्दल साई बाबांना जन्मठेपेची शिक्षा सुनावण्याचा 2017 चा सत्र न्यायालयाचा आदेश उच्च न्यायालयाने रद्दबत्तल ठरवला होता. न्यायमूर्तींनी विद्यार्थ्यांना सांगितले, 'आता तुमचा गुन्हेगारी रेकॉर्ड आहे, फक्त इथेच नाही तर देशभरातील पोलिसांकडे. तुम्हाला माहिती आहे की तुम्ही तुमची कारकीर्द सुरू होण्यापूर्वीच इतकी मोठी चूक केली होती, तुमची कारकीर्द उद्ध्वस्त झाली आहे.' त्यानंतर त्यांनी विद्यार्थ्यांच्या वकिलाला विचारले की ते कोणता कार्यक्रम करत आहेत.

कमी शैक्षणिक पात्रतेच्या नोकऱ्यांवर उच्च शिक्षितांना नकार

नागपूर : भारतामध्ये उच्च शिक्षित बेरोजगारांची संख्या फार मोठी आहे. अनेक राज्यांमध्ये चपराशीसारख्या कमी शैक्षणिक पात्रतेच्या पदवी पदवीधारक अर्ज करण्याचे प्रकार समोर येतात. काही मोजक्या जागांसाठी अर्जाची संख्या लाखांच्या घरात जाते. सातवी-आठवी इतका उत्तीर्ण पात्रता असणाऱ्या नोकऱ्यांसाठी पदवी घेतलेले अर्ज करतात, या विषयावर अनेकदा चर्चा ऐकायला मिळते. सर्वोच्च न्यायालयाने आता या विषयावर महत्त्वपूर्ण निर्णय दिला आहे. उच्च शिक्षण घेतलेल्यांना शासनाद्वारे कमी शैक्षणिक पात्रतेची नोकरी नाकारली जाऊ शकते, या पश्चाचे उतर सर्वोच्च न्यायालयाने या निर्णयातून दिले. सर्वोच्च न्यायालयात दाखल याचिकेत बिहार राज्यातील 2,473 फार्मासिस्ट पदांच्या भरती प्रक्रियेतून केंद्रक डिप्लोमा नसल्याने वगळण्यात आल्याचा आक्षेप घेण्यात आला होता. अपीलकर्त्यांचा दावा होता की नियम 6(1) हा फार्मासी कायदा, 1948 तसेच फार्मासी अधिनियम, 2015 यांच्याशी विसंगत आहे. या कायद्यांनुसार डिप्लोमा आणि पदवीधारक दोघेही नोंदणीकृत फार्मासिस्ट मानले जातात. तसेच, पदवी किंवा पदव्युत्तर पदवी ही डिप्लोमापेक्षा उच्च पात्रता असल्याने ती ग्राह्य धरली पाहिजे, असा युक्तिवाद करण्यात आला. उच्च शैक्षणिक पात्रता असणे म्हणजेच संबंधित पदासाठी पात्र ठरणे असे नाही. डिप्लोमाधारकांना नोकऱ्यांच्या संधी मर्यादित असल्याने राज्याने त्यांच्यासाठी संधी उपलब्ध करून देणे हे मनमानी ठरत नाही, असे न्यायालयाने ठामपणे सांगितले.

महाराष्ट्रातील ओवैसींच्या कामगिरीने उत्तर प्रदेशातही खळबळ

नवी दिल्ली : असदुद्दीन ओवैसी यांच्या पक्षाने, एआयएमआयएमने महाराष्ट्रातील महापालिका निवडणुकीत आपल्या कामगिरीने सर्वांना आश्चर्यचकित केले आहे. पक्षाने 29 पैकी 12 महानगरपालिकांमध्ये आपले अस्तित्व नोंदवले आहे. या निवडणुकांमध्ये 126 जागा जिंकून एआयएमआयएम एक शक्ती म्हणून उदयास आली आहे. जर आपण महानगरपालिका निवडणुकांचे निकाल पाहिले तर एआयएमआयएम आता महाराष्ट्रात राज ठाकरे यांच्या मनसे आणि शरद पवारांच्या राष्ट्रवादीपेक्षा मोठी झाली आहे. तथापि, लोकसभा आणि विधानसभा निवडणुकीत ते शरद पवारांच्या पक्षापेक्षा खूप मागे आहे.

अलिकडेच बिहार विधानसभा निवडणुका झाल्या आणि ओवैसींच्या पक्षाने पाच जागा जिंकल्या. 2020 च्या बिहार विधानसभा निवडणुकीतही ओवैसींच्या पक्षाने पाच जागा जिंकल्या. तथापि, त्यांच्या पाचपैकी चार आमदारांनी नंतर राजदमन्ये प्रवेश केला. तथापि, ओवैसींच्या पक्षाने यावेळी बिहारमध्ये त्याच पाच जागा जिंकल्या. यावरून जनता ओवैसींशी किती जोडलेली आहे हे दिसून येते. ओवैसींच्या पक्षाला बीएमसीमध्ये 8 जागा मिळाल्या. बिहारमध्ये, ओवैसींच्या पक्षाने विधानसभा निवडणुकीपूर्वी राजदला पत्र लिहून युतीची मागणी केली होती. ओवैसींनी वारंवार फक्त सहा जागांची मागणी केली. तथापि, राजदने त्यांच्यासोबत युती करण्यास नकार दिला आणि त्यानंतर ओवैसींनी अनेक जागांवर विरोधकांचे नुकसान केले आणि स्वतःसाठी पाच जागाही मिळवल्या.

आता मोठा प्रश्न असा निर्माण होतो की, ओवैसी येत्या

दोन निवडणुकांमध्ये समाजवादी पक्षाला किंवा बसपाला युतीसाठी पत्र लिहितील का, की उत्तर प्रदेश पंचायत निवडणुका आणि येणाऱ्या विधानसभा निवडणुका ते स्वतःच्या पक्षासोबत एकटे लढतील? आतापर्यंत ओवैसींना उत्तर प्रदेशातील पंचायत किंवा विधानसभा निवडणुकीत कोणतेही महत्त्वपूर्ण यश मिळालेले नाही. तथापि, महाराष्ट्र आणि बिहारनंतर, ओवैसींनी उत्तर प्रदेशात अखिलेश यादव यांच्यासाठी निश्चितच तणाव वाढवला आहे. 2014 पासून, उत्तर प्रदेशातील मुस्लिम समाजवादी पक्षाला मोठ्या प्रमाणात मतदान करत आहेत. विधानसभेच्या दृष्टिकोनातून, उत्तर प्रदेशात एकूण 403 विधानसभा जागा आहेत. उत्तर प्रदेशात मुस्लिम लोकसंख्या अंदाजे 20 टक्के आहे. सुमारे 70 विधानसभा जागा अशा आहेत जिथे मुस्लिम लोकसंख्या 30 टक्क्यांपेक्षा जास्त आहे. यापैकी बहुतेक जागा पश्चिम उत्तर प्रदेशात आहेत. पूर्वांचलमध्येही काही विधानसभा जागा आहेत जिथे मुस्लिम लोकसंख्या 30 टक्क्यांपेक्षा जास्त आहे. त्यामुळे, जर ओवैसींचा पक्ष तेथे निवडणूक लढवतो तर ते समाजवादी पक्षासाठी धोका निर्माण करू शकते.

महत्त्वाच्या बातम्या

लाडकी बहीण योजनेचे हसे न मिळाल्याने महिलांची गर्दी

ठाणे : लाडकी बहीण योजनेचा लाभ मिळवा यासाठी सरकारने काही महिन्यांपूर्वी सर्व लाभार्थ्यांच्या पडताळणीसाठी 'ई - केवायसी' प्रक्रिया राबविण्यात आली. या प्रक्रियेत सातत्याने घोळ झाल्याने अनेक लाभार्थी महिलांना नाहक मनःस्ताप सहन करावा लागला. तर यातील किचकट प्रश्नांची उत्तरे देत अनेक महिलांनी आपली प्रक्रिया पूर्ण केली. मात्र चुकीची उत्तरे दिल्याने आता बहुसंख्य महिलांचे गेल्या दोन महिन्यांचे 1500 रुपयांचे हप्तें बँक खात्यात जमा झाले नसल्याने त्यांनी आता ठाणे जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे धाव घेतली आहे. तर या लाडक्या बहिणींना रोज उत्तरे देता देता मात्र जिल्हा प्रशासनाच्या चांगलेच नाकी नऊ आले आहेत.

सुरक्षा परिषदेत सुधारणा करणे

केवळ महत्त्वाचे नाही तर ते

अत्यावश्यक : संयुक्त राष्ट्रांचे सरचिटणीस
नवी दिल्ली : संयुक्त राष्ट्रांचे सरचिटणीस अँटोनियो गुटेरेस यांनी पुन्हा एकदा सुरक्षा परिषदेतील सुधारणांना पाठिंबा दर्शवला आहे आणि ते केवळ एक महत्त्वाचेच नाही तर तातडीचे पाऊल असल्याचे म्हटले आहे. 'सुरक्षा परिषदेत सुधारणा करणे केवळ महत्त्वाचे नाही तर ते अत्यावश्यक आहे. आज विशेषाधिकारांना चिकटून राहण्याचा प्रयत्न करणाऱ्यांना उड्या त्याची किंमत मोजावी लागू शकते. आपण सर्वांनी बदल घडवून आणण्यासाठी पुरेसे धाडसी असले पाहिजे. जण वाट पाहत नाही. आपणही वाट पाहू नये,' असे संयुक्त राष्ट्रांच्या प्रमुखानी X वरील एका पोस्टमध्ये म्हटले आहे. सध्या, संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेत पाच स्थायी सदस्य आहेत - अमेरिका, चीन, फ्रान्स, रशिया आणि युनायटेड किंग्डम - ज्यांना महत्त्वाच्या ठरावावर व्हेटोचा अधिकार आहे. परिषदेत दहा अस्थायी सदस्य देखील आहेत, जे दोन वर्षांच्या कालावधीसाठी निवडले जातात.

फोर्ट विल्यम अधिकाऱ्यावरील ममता बॅनर्जी यांच्या वक्तव्यावर लष्कराचा आक्षेप

कोलकाता : पश्चिम बंगालमधील लष्करी जनरल राज्यपालांना भेटले आणि राजकारण सध्या तापले आहे. मुख्यमंत्री ममता बॅनर्जी यांनी फोर्ट विल्यम येथील एका वरिष्ठ लष्करी अधिकाऱ्यावर केलेल्या आरोपांनंतर वाद शिगेला पोहोचला आहे. मतदार यादीचा विशेष सघन सुधारणा (SIR) प्रक्रियेदरम्यान हा अधिकारी भाजपच्या समर्थनाथं काम करत होता आणि राजकीय क्रियाकलापांसाठी फोर्ट विल्यम कमांड बेसचा वापर करत होता, असा आरोप बॅनर्जी यांनी अलीकडेच केला होता. या विधानानंतर, भारतीय लष्कराच्या पूर्व कमांडने पश्चिम बंगालचे राज्यपाल सी.व्ही. आनंद बोस यांना हस्तक्षेप करण्याची विनंती केली. वृत्तानुसार, गेल्या आठवड्यात दोन

लष्करी जनरल राज्यपालांना भेटले आणि ममता बॅनर्जी यांच्या आरोपांवर आक्षेप नोंदवले. लोकभवनच्या अधिकाऱ्यांनी सांगितले की राज्यापालांनी हे प्रकरण गांधीयाने घेतले आणि संबंधित केंद्र सरकारच्या अधिकाऱ्यांच्या निदर्शनास आणून दिले. ते म्हणाले. राज्यपाल बोस म्हणाले, 'प्रथम, मुख्यमंत्र्यांनी कोणत्याही संवैधानिक नियमांचे उल्लंघन केले आहे का हे मी स्वतः पडताळून पाहिन. जर तसे असेल तर मी नक्कीच हस्तक्षेप करेन.' दरम्यान, फोर्ट विल्यमच्या एका वरिष्ठ अधिकाऱ्याने राज्यपालांसोबत बैठक झाल्याची पुष्टी केली आणि त्यांनी या प्रकरणाची चौकशी करण्याचे आश्वासन दिले.

भाजपने बंगालमध्ये 'डायस्पोरा सदस्यांना' केले तैनात ...

कोलकाता : भारतीय जनता पक्ष पश्चिम बंगालमधील विधानसभा निवडणुकीपूर्वी आपली स्थिती मजबूत करण्यासाठी काम करत आहे आणि तयारी व्यवस्थापित करण्यासाठी इतर राज्यांमधून अनेक अनुभवी नेत्यांना सामील केले आहे. गेल्या महिन्याभरात, भाजपने बंगाल युनिटमधील अंतर्गत मतभेद सोडवण्यासाठी, मंडळपासून जिल्हा पातळीपर्यंत आणि निवडणुकीच्या तयारीचे व्यवस्थापन करण्यासाठी इतर राज्यांमधून अनेक अनुभवी वरिष्ठ नेत्यांना डायस्पोरा सदस्य म्हणून तैनात केले आहे. या प्रवासी सदस्यांमध्ये उत्तर प्रदेशचे मंत्री जे.पी.एस. राठोड, उत्तराखंडचे मंत्री नरसिंग रावत, राजस्थान भाजप किसान मोर्चाचे अध्यक्ष कैलाश चौधरी, उत्तर प्रदेशचे माजी मंत्री सुरेश राणा, हरियाणा भाजपचे सरचिटणीस संजय भाटिया आणि कर्नाटकचे माजी मंत्री सी.टी. रवी यांचा समावेश आहे. हे नेते प्रामुख्याने हिंदी बोलत असल्याने त्यांच्यासोबत स्थानिक नेते असतात. बंगालमध्ये त्यांची नियुक्ती झाल्यापासून, या नेत्यांनी विभागध्य, विधानसभा आणि जिल्हा युनिटमधील पक्षाच्या अधिकाऱ्यांसोबत बैठका घेतल्या आहेत.

तामिळनाडूचे राज्यपाल आरएन रवी यांचे विधानसभेतून वॉकआउट

तामिळनाडू राष्ट्रातीच्या अवमान प्रकरण

चेन्नई : तामिळनाडूमध्ये राज्यपाल आणि सरकारमधील संघर्ष पुन्हा एकदा चव्हाट्यावर आला आहे. राज्यपाल आर.एन. रवी यांनी मंगळवारी विधानसभेच्या पहिल्या अधिवेशनात त्यांचे नेहमीचे भाषण न देताच विधानसभेतून वॉकआउट केले.

द्रमुक सरकारने तयार केलेल्या भाषणात असंख्य तथ्यात्मक चुका असल्याचा आरोप त्यांनी केला. राज्यपालांच्या जाण्यानंतर, मुख्यमंत्री एम.के. स्टॅलिन यांनी त्यांच्यावर जोरदार टीका केली. स्टॅलिन म्हणाले की राज्यापालांनी नियम आणि परंपरा मोडल्या आहेत. हे त्यांच्या उच्च पदाच्या

प्रतिष्ठेच्या विरुद्ध आहे. त्यांनी याला सभागृहाचा आणि जनतेचा अपमान म्हटले. राज्यापालांनी भाषण वाचण्यास नकार देणे स्वीकाराई राहणार नाही. शिवाय, त्यात असे म्हटले होते की केवळ सरकारने तयार केलेला मजकूर, जो सभापती एम. अण्णादुराई यांनी तमिळमध्ये वाचला आहे, तोच रेकॉर्ड केला जाईल. सभागृहाने ठराव मंजूर केल्यानंतर, आमदारांचे आभार मानले आणि सांगितले की राज्यपाल दारुषी सरकारने तयार केलेले भाषण वाचण्यास नकार देतात हे चांगले नाही. राज्यपाल अनेक राज्यांमध्ये समस्या निर्माण करतात आहे केवळ तामिळनाडूपुरते मर्यादित नाही.

रस्ते आणि पूल जीव घेतात : राहुल गांधी

नवी दिल्ली : लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी मंगळवारी ग्रेटर नोएडाच्या सेक्टर 150 परिसरात नोएडाच्या एका अभियंत्याच्या गाडी पाण्याने भरलेल्या खड्ड्यात पडून

झालेल्या मृत्यूबद्दल सरकारवर टीका करण्यासाठी 'टीना' हा शब्द वापरला. टीना म्हणजे 'जबाबदारी नाही'. काँग्रेस नेत्याने हा शब्द वापरून असा युक्तिवाद केला की शहरी भागात अशा घटना निधी किंवा उपायांच्या अभावामुळे होत नाहीत तर जबाबदारीच्या अभावामुळे होतात. सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म एक्स वर पोस्ट करताना काँग्रेस नेते राहुल गांधी यांनी लिहिले की, रस्ते जीव घेतात, पूल जीव घेतात, आगीमुळे जीव घेतात, पाणी मारतात. प्रदूषणामुळे जीव घेतात, भ्रष्टाचारामुळे जीव घेतात, उदासीनता मारतात. भारताचा शहरी न्हास निधी, तंत्रज्ञान किंवा उपायांच्या अभावामुळे नाही. ते जबाबदारीच्या अभावामुळे आहे.

दिल्ली उच्च न्यायालयात कपिल सिब्बल आणि ए.एस.जी राजू यांच्यात जोरदार वादविवाद

नवी दिल्ली : बिहारचे माजी मुख्यमंत्री लालू प्रसाद यादव यांनी नोकरीच्या बदल्यात जमीन प्रकरण रद्द करण्याची मागणी करणाऱ्या याचिकेच्या सुनावणीदरम्यान सोमवारी दिल्ली उच्च न्यायालयात वरिष्ठ वकील कपिल सिब्बल आणि अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल (एएसजी) एसव्ही राजू यांच्यात जोरदार शाब्दिक चकमक झाली.

बार अँड बेंचच्या अहवालांनुसार, लालू प्रसाद यांच्या वतीने उपस्थित राहणाऱ्या सिब्बल यांनी खटल्यासाठी मंजुरीची आवश्यकता असल्याचा युक्तिवाद केला आणि म्हटले की, 'तुम्हाला मंजुरी घ्यावी लागेल. ते स्वतःच्या खटल्याविरुद्ध कसे युक्तिवाद करत आहेत? सीबीआयनेच क्लोजर रिपोर्ट दाखल केला होता.'

कोर्टीय अन्वेषण विभाग (सीबीआय) कडून हजार राहतांना राजू यांनी सिब्बल यांच्या विधानावर आक्षेप घेतला आणि त्यांच्यावर नवीन मुद्दे उपस्थित करण्याचा आणि कायद्याचे चुकीचे वर्णन करण्याचा आरोप केला. ते म्हणाले, 'सिब्बल यांनी एक नवीन मुद्दा मांडला आहे. मला योग्य कायदा सांगितला पाहिजे. सिब्बल दिशाभूल करणारे युक्तिवाद करतात आणि मला युक्तिवाद करू देत नाहीत.' यामुळे दोन्ही वरिष्ठ वकिलांमध्ये जोरदार वाद झाला. सिब्बल यांनी न्यायालयाची दिशाभूल केल्याचा आरोप स्पष्टपणे फेटाळून लावला. राजू यांच्या अशा दाव्याच्या अधिकाऱ्यावर प्रश्नचिन्ह

उपस्थित करत त्यांनी विचारले, 'मी कधीही न्यायालयाची दिशाभूल केली असे म्हणण्याची तुमची हिमत कशी झाली?' सिब्बल यांनी उत्तर दिले, 'मी माझ्या आयुष्यात कधीही असे काही केलेले नाही. असे म्हणण्याची तुमची हिमत नाही का? तुम्ही भारताचे अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल असाल, पण तुम्ही न्यायाधीश नाही.'

तथापि, एएसजी राजू त्यांच्या विधानावर ठाम राहिले. त्यांनी सांगितले की न्यायालयासमोर कायदेशीर भूमिका स्पष्ट करणे हे त्यांचे कर्तव्य आहे. राजू म्हणाले, 'हो, तुम्ही न्यायालयाची दिशाभूल केली आहे, हे माझे म्हणणे आहे, आणि तुम्ही मला कसे दिशाभूल केले आहे हे मी स्पष्ट करेन आणि तुम्ही मला तसे करू देत नाही आहात.' वादविवाद वाढत असताना, सिब्बल यांनी एएसजी राजू यांच्या वर्तनावर आणि व्यावसायिक प्रतिष्ठेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले, ज्यामुळे कोर्टरूममध्ये तणाव आणखी वाढला. 'तुम्ही अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल आहात, सामान्य वकील नाही,' सिब्बल म्हणाले. 'जर तुम्हाला त्या पातळीपर्यंत जायचे असेल तर तुमचे स्वागत आहे. आम्ही ते सहन करणार नाही. मला माहित नाही की तुम्ही मला ओळखण्यासाठी या न्यायालयात पुरेसा वेळ घालवला आहे की नाही. तुम्हाला काहीच माहिती नाही.'

शंकराचार्य वादावरून काँग्रेसचा भाजपवर हल्लाबोल

नवी दिल्ली : शंकराचार्य स्वामी अविमुक्तेश्वरानंद सरस्वती यांच्याभोवतीच्या वादावरून उत्तर प्रदेशात राजकारण तोंड झाले आहे. काँग्रेस पक्षाने आरोप केला आहे की ज्यांनी एककाळी मुस्लिमांना त्यांचे कागदपत्रे दाखवण्यास सांगितले होते ते आता एका सर्वोच्च हिंदू संताकडूनही तेच मागत आहेत. कोणत्याही सरकारला, मुख्यमंत्री किंवा प्रधानमंत्रींना शंकराचार्य यांच्या दर्जावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करण्याचा अधिकार आहे का, असा प्रश्न पक्षाने उपस्थित केला आहे. काँग्रेसने ही कृती अपारंपरिक आणि अप्रभुपूर्व असल्याचे म्हटले आहे. काँग्रेसचे मीडिया प्रभारी पवन खेरा म्हणाले की, प्रयागराजमध्ये मौनी अमावस्येनिमित्त संगमात स्नान करण्यासाठी जातांना शंकराचार्य स्वामी अविमुक्तेश्वरानंद सरस्वती यांना रोखण्यात आले. त्यानंतर मेळ प्रशासनाने त्यांना शंकराचार्य ही पदवी वापरण्याचे कारण स्पष्ट करण्यास सांगितले. मध्यरात्री संतांकडून उत्तर मागणे अपमानजनक आहे आणि धार्मिक भावना दुखावते असे काँग्रेसचे म्हणणे आहे. या मुद्द्यावर काँग्रेस पक्षाने म्हटले की शंकराचार्य हे शतकानुशतके जुन्या परंपरेचे प्रतीक आहेत आणि त्यांच्या दर्जावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करणे हे संवैधानिक पदावर असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर आहे. पक्षाचा आरोप आहे की जोपर्यंत संत सरकारी धोरणांवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करत नाहीत तोपर्यंत त्यांचा आदर केला जात होता, परंतु त्यांनी गोमांस, अपूर्ण महिलांचे अभिषेक आणि महाकुंभमेळाऱ्याच्या कविता गैरव्यवस्थापन यासारख्या मुद्द्यांवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करताच त्यांच्याविरुद्ध कारवाई सुरू करण्यात आली.

स्मृतिशेष गंगुबाई पाटील

मृत्यू : 21-1-2011

13 व्या स्मृतीदिनी

त्यांच्या स्मृतिंना

विनम्र

अभिवादन.

: विनीत :

सिद्धार्थ पाटील मुलगा, सुनील पाटील मुलगा, अनिल पाटील मुलगा संजय पाटील मुलगा, शारदा मोटघरे मुलगी, सीमा रंगारी मुलगी

बुधवार, २१ जानेवारी २०२६

Wednesday, 21 Jaunary 2026

बहुजन सौरभ

संपादकीय

ट्रम्प यांची अरेरावी

अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांची आक्रमक, विस्तारवादी आणि अरेरावीची परराष्ट्र धोरणे ही आता केवळ अमेरिकेची अंतर्गत बाब राहिलेली नाहीत, तर ती संपूर्ण जागच्या शांततेसाठी गंभीर धोका बनत चालली आहेत. ट्रम्प यांच्या कारकिर्दीत अमेरिके ही लोकशाही मूल्यांची, आंतरराष्ट्रीय कायद्यांची आणि सार्वभौम राष्ट्रांच्या स्वातंत्र्याची रक्षक राहिलेली नसून, ती एक दडपशाही करणारी, आर्थिक आणि लष्करी बळवर जगाला वाकवू पाहणारी महासत्ता बनत आहे, अशी तीव्र भावना जागतिक पातळीवर निर्माण झाली आहे. ट्रम्प यांच्या अरेरावीची सुरुवात केनेड्यूएलापासून झाली. तेलसंपन्न असलेल्या या छोट्या देशात अंतर्गत अस्थिरता निर्माण करून, त्या देशाच्या राष्ट्राध्यक्षांवर दबाव टाकून, त्यांना अटक करण्याची कारवाई करण्यात आली. इतकेच नव्हे तर अमेरिकेने थेट हस्तक्षेप करत केनेड्यूएलासाठी स्वतःच ‘कार्यकारी अध्यक्ष’ जाहीर करण्याचा धक्कादायक प्रकार केला. हा प्रकार आंतरराष्ट्रीय कायद्यांचा, संयुक्त राष्ट्रांच्या समदेवा आणि लोकशाही तत्त्वांचा उघडपणे भंग करणारा होता. तरीही अमेरिका आपल्या आर्थिक व लष्करी ताकदीच्या जोरावर या कारवाईचे समर्थन करत राहिली. यानंतर ट्रम्प यांची नजर इराणकडे वळली. इराणमधील अंतर्गत आंदोलनांना खतपाणी घालणे, त्या देशात अस्थिरता निर्माण करणे आणि थेट लष्करी कारवाईची धमकी देणे हे प्रकार सातत्याने घडले. इराणवर मोठा हल्ला करण्याची भाषा, तसेच सर्वोच्च धार्मिक नेते आयातुल्ला खोमेनी यांना पदच्युत करण्याच्या धमक्या या केवळ राजनैतिक दबावच्या मर्यादेत राहिल्या नाहीत, तर त्या संपूर्ण मध्यपूर्वेला युद्धाचा येदूकळ वळणाल्या उरल्या. अमेरिकेच्या या भूमिकेचा जगभरातून निषेध होत असतानाही ट्रम्प यांनी आपली भूमिका बदलली नाही. या पारदर्भूमीवर आता ट्रम्प यांची नजर ग्रीनलॅंडकडे वळली आहे, हे विशेष चिंताजनक आहे. ग्रीनलॅंड हा भौगोलिकदृष्ट्या महत्त्वाचा, नैसर्गिक साधनसंपत्तीने समृद्ध आणि डेन्मार्कच्या अखत्यारीतील प्रदेश आहे. मात्र ट्रम्प यांनी थेट घोषणा करत ग्रीनलॅंड हा अमेरिकेचाच भाग असल्याचा दावा केला आणि लवकरच तो अमेरिकेचे नवे राज्य बनेल, असे विधान केले. हे विधान इतके शक्यस्पद नाही, तर धोकादायक आहे. एखाद्या सार्वभौम प्रदेशाबाबत अशी उघडपणे दडपशाहीची भाषा करणे म्हणजे साम्राज्यवादाचा नवा अवतारच म्हणवा लागेल. ट्रम्प यांनी क्वेबेकच्यावरच न थांबता, ग्रीनलॅंडने स्वतःहून अमेरिकेत विलीन व्हावे, अन्यथा लष्करी बळचा वापर केला जाईल, अशी धमकी दिली. ही धमकी म्हणजे 21 व्या शतकातही ‘ज्याची लाठी त्याची गाय’ ही मानसिकता जिवंत असल्याचे भयावह उदाहरण आहे. शिवाय, ग्रीनलॅंडच्या समर्थनार्थ उभे राहणाऱ्या देशांवर जबर अयात शुल्कास्पद नाही, तर धोकादायका सज्जद दम देत ट्रम्प यांनी आर्थिक ब्लॅकमेलिंगचेही अस्त्र उपसले आहे. युरोपातील देशांनी या धमक्यांना तीव्र विरोध दर्शवला आहे. डेन्मार्कची राजधानी कोपेनहेगन तसेच इतर शहरांमध्ये हजारो नागरिक रस्त्यावर उतरून ‘ग्रीनलॅंड विकाऊ नाही’ अशा घोषणा देत आंदोलन करत आहेत. इंग्लंड, फ्रान्ससारख्या प्रमुख युरोपीय राष्ट्रांनीही ट्रम्प यांच्या धोरणावर उघड टीका केली असून, अमेरिकेने ही अरेरावी थांबवावी, अशी मागणी केली आहे. ही प्रतिक्रिया केवळ ग्रीनलॅंडपुरती मर्यादित नसून, ती अमेरिकेच्या एकूणच दडपशाही धोरणाविरुद्धची आहे. महत्त्वाचे म्हणजे, ट्रम्प यांच्या धोरणाविरुद्ध असतोष फक्त युरोपातच नाही, तर संपूर्ण जगात पसरत आहे. दक्षिण अमेरिका खंडातील अनेक देश अमेरिकेच्या विस्तारवादी भूमिकेवर नाजज आहेत. जरी त्यांनी उघडपणे विरोध व्यक्त केला नसला, तरी त्यांच्या मनात असलेली खदखद स्पष्टपणे जाणवते. अमेरिकेच्या आतुन्ही ट्रम्प यांना विरोध वाढत आहे. अनेक अमेरिकी नागरिकांना, विचारवंतांना आणि राजकीय विश्लेषकांना हे विस्तारवादी धोरण मान्य नाही. अमेरिका ही लोकशाही मूल्यांची ध्वजवाहक राहावी, हुकुमशाहीची प्रतीक बनू नये, अशी त्यांची अपेक्षा आहे. तरीही ट्रम्प आपली हेकेखोरी सोडायला तयार नाहीत. शेजारील लहान देशांना दबावाखाली विलीन करणे, तेलसंपन्न राष्ट्रांवर ताबा मिळवून त्यांच्या नैसर्गिक साधनसंपत्तीचा उपभोग घेणे आणि जे देश ऐकणार नाहीत त्यांच्यावर आर्थिक निबंभ लादून ब्लॅकमेल करणे, हेच त्यांच्या धोरणाचे सूत्र आहे. ही मानसिकता केवळ आर्थिक किंवा राजकीय वर्चस्वाची नाही, तर ती युद्धाला आमंत्रण देणारी आहे. इतिहास साक्षी आहे की, अशा विस्तारवादी धोरणांनीच जगाला महायुद्धाकडे ढकलले आहे. आतुन्ही जर अमेरिका आपल्या ताकदीच्या जोरावर इतर राष्ट्रांच्या स्वातंत्र्यावर घाला घालत राहिली, तर त्यांचे परिणाम संपूर्ण मानवजातीला भोगावे लागतील. म्हणूनच, ट्रम्प यांच्या अरेरावीविरुद्ध जगाने एकजूट होणे ही काळजी गरज आहे. शांतता, सार्वभौमत्व आणि आंतरराष्ट्रीय कायद्यांचे रक्षण करण्यासाठी अमेरिका देखील जाबबादर वागायला भाग पाडली पाहिजे. अन्यथा ट्रम्प यांचे हे धोरण जगाला युद्धाच्या खाईत नेईल, हे निश्चित. ■ ■

आमचे मन्हाटी इतिहासकार अथपासून इतिपर्यंत एकजात पुराणिक! पौराणिकी साप्त्यांशिवाय त्यांची विद्वता कशातही ठकठीक बसायची नाही. प्रथम शिवाजीला ते परमेश्वराचा अवतार बनवतील, कौसल्येप्रमाणे ते जिजाबाईला दिल्लीपती मोगलांच्या वधाचे डोहाळे पाडतील, तेव्हा कुठे त्यांना ‘शिवसंभव’ दिसायचा. थोड्या सत्याचा धागा, त्यावर यांचे कल्पनेच्या कोलांटउड्या! ना त्यात विवेक, ना चिकित्सा, येथून तेथून भावनावशतेचा खरकटवाडा! शक्याशक्यचा विचार नाही, परिस्थिती परिक्षणाची दृष्टी नाही, फार काय पण, मानवी स्वभाव ओळखण्याचीही अकल नाही. काय म्हणे, ‘शिवाजी सोळा वर्षांचा झाला नाही, तोच त्याने आडवाडं लोकांची संगत धरून पुंड्राई आरंभिली.’

आमही शिवायऱ्यांचा वरिज्रात्री सुरुवात ही अशी आणि ती कमिक इतिहासाच्या पुस्तकातून आमच्या मुलांना पडवायची. आडवाडं लोकांची संगत धरून देशात पुंड्राई आरंभणाऱ्याला जर स्वराज्य स्थापन करता येते, तर आज गावठावचे गुंड राष्ट्रधीर का बनत नाहीत ? या सर्व दोषांमुळे आपल्या बवरी आणि सट्याचे इतिहासग्रंथ शिवाजीच्या जगामुळेच्या कामी न-लायक ठरलेले आहेत.’

प्रबोधनकार ठाकरे (1926) : जाती-धर्माच्या कडी कोरंझ्यात बंदिस्त करून केवळ ‘किंहे’, ‘शाईस्तेवानजी बोट’, ‘अफजलखानवा कोथळा’ अन ‘भवानीमातेची तलवार’ एवढ्यापुरते मर्यादित करून ठेवलेल्या शिवाजी महाराजांच्या पारंपरिक इतिहासाची चिरफाड करत महाराजांचा जनताभिमुख ‘अस्सल’ इतिहास अत्यंत परिणामकारकरित्या व तेवढ्याच प्रमाणिकपणे उलगडण्याचा प्रयत्न म्हणजे महाराष्ट्राचे विदोही शाहिर संभाजी भागत यांच्या संकल्पनेतून अवतरलेले. राजकुमार तांगडे लिखित, सुरुवातीच्या खेपेत नंदकुमार नंदु माधव (आता केनाश घायमारे - संभाजी तांगडे) दिग्दर्शित आत जालत्यातील शेतकऱ्यांच्या अप्रतिम अभिभवातून साकार झालेले ‘शिवाजी अंडराणऊंड इन भीमनगर मोहळा’ हे नाटक होय. शिवाजी महाराजांच्या अभंगद्रा-पुराणमतवादी जातव्यवस्था विरोधातील पुरोगामी विचारांनी भरमशीत झालेल्या सनातन्यांा साक्षात इंंदेवरास, शिवाजी महाराजांना यमसदजी ढाडण्यास घातलेले साकडे..त्या अनुषंगाने इंंद देवाने यमराजाला, शिवाजी महाराजांना येवजुन ठेण्यास सोडलेले फरमान. त्यासोबत शिवाजी महाराजांना एकटे नव्हे तर त्यांच्या विचारांसकट येवजुन ठेवण्याी दिलेली सक्त ताकीद या पारदर्भमीवर हे नाटक सजते. शिवाजी महाराजांना येवजुन जात असतांना मात्र घोळ होतो. वाटेत यमाला भूक लागते व परातून (यमसदनाजून) आपणलेली जोंडछायाची भाकर व बोंबेलाची घटणी टावर ताव मारता मारता यमाच्या लबात येते की महाराजांनी आपले विचार तर सोबत आणलेलेच नाहीत. महाराजांना, आपल्या विचारांसह ‘वर’ आणण्याची इंदाची सक्त ताकीद असल्यामुळे. यमराज, महाराजांना परत जावून आपले विचार येवजुन ठेवणारा सांगतो. महाराज आपल्या डोंईरचा ‘जिरेटोप’ यमराजाकडे जामीन म्हणून स्वाधीन करून

सर्वांना सप्रेम जयभीम!

या पत्रासोबत जोडलेल्या छायाचित्रावरून विषय लक्षात आला असेलच. तुम्ही असे म्हणू शकता की, हा फार सिरिअस, मानावर घेण्यासारखा विषय नाही. समाज विकासकमात अशा काही गोष्टी घडत असतात. ते एवढे मानावर घेऊ नये, असा सल्ला तुम्ही मला देऊ शकता. मी विचार करतोय की, म्हणजे हा विषय सिरिअस आहे, नाही म्हटले तर एवढे या भानगडीत पडण्याची गरज नाही. गेल्या काही वर्षांत ‘आपल्याला त्याचे काय करायचे आहे?’, नसत्या भानगडी कशाला करायचा, असा विचार बुद्धिजीवी वर्गात तयार झाला आहे. तसा तो संपूर्ण मध्यम वर्गाचे प्रमुख लक्षण बनला आहे. हे भांडवली व्यवस्थेतील पारंप्रिकणातून आलेले फळ आहे. आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाही असाच भांडवली वर्गाप्रमाणे समाजप्रति उद्दरिप्तता दाखविणारा विचार करतो काय? ह.भ.प. जोगींदरबाबा हा मुलगा मा. स. गैवळकर पुढे नतमसक्त झालेला दिसत आहे. तो स्वतः वैयक्तिक नुस्तेमसक्त होत असेल तर त्याला तसे करण्यास डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या राज्यघटनेने दिलेले अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आहे, असे आपण मानूया. पण

आत्मविश्वास हा यशाचा मूलमंत्र आहे. स्वतःवर विश्वास ठेवा, तुमचे स्वप्न साकार होतील .

शिवाजी अंडराणऊंड इन भीमनगर मोहळा त्यो इतिहास कडी कोयंझ्यातला..!

जिणून जालात. यमाला घाटला वेळ का लागतोय हे जाणून घेण्यास इंंद देव, यमास मोबाईल वर संपर्क साधतो तेव्हा त्याच्या लबात येते की शिवाजी महाराज आपल्याला ‘टोपी’ घालून जिणून गेलेत. लागलीच यमाला ‘ससंड’ केले जाते व महाराजांना त्यांच्या विचारांसह येवजुन आल्याशिवाय ‘वर’ देवलोकांत ‘एन्ट्री’ नाही असा आदेश मिळतो. तेव्हापासून तर आलगावतानाच यमराज भूलावर शिवाजी महाराजांच्या विचारांचा शोध घेतोय... ‘जिरेटोप’ हवात येवून... कधी याच्या डोंवऱ्याचे तर कधी त्याच्या डोंवऱ्याचे ‘मोजमाप’ घेऊन ‘जिरेटोप’ एखाद्याच्या डोंवऱ्यात फिट बसतोय का याचा अढमास घेतोय... डोंवऱ्याचे माप सापडलेच तर मंदूचे माप बसत नाही अशी यमाची अवस्था... अशा अफलातून संकल्पनेच्या आशयातून हे नाटक फुलत जाते. खरेतर, शिवाजी महाराजांच्या हयातीतच त्यांच्या विचारांची कत्तल अगदी पद्धतशीरपणे सुरू झाली होती. त्यांच्या अकाली निधनानंतर अन पेशवाई बोकळल्यानंतर तर सगळे साफच झाले. इतिहासाची पाजे उलटी फिरवली गेली. महाराजांचे पुरोगामित्व बाम्हणांच्या दावणीला बांधून ‘कुळाड्याी कुळभूषण’ चं, ‘गो-बाम्हण प्रतिपालक’ बनवले गेले. तर, शुवाविशुदांच्या हातातली जात्याधिष्ठित पारंपरिक औज्या काढून येवजुन त्यांच्या हातात क्षत्रियांची तलवार देत, अठरापगड जातीच्या लोकांना सोबत घेऊन आपल्या ममगटाच्या जोरावर स्वराज्य स्थापन करणाऱ्या महाराजांच्या कर्तृत्वाला नाकारत, कोण्या कात्थलिक देवीने दिलेल्या आशीर्वादाने शिवाजी महाराजांनी स्वराज्याचे तोरण बांधले. अशा ममगडेंत कऱ्हाटा रचल्या गेल्या. शिवाजी महाराजांचे हे विडंबन आजही सुरूच आहे. शिवचरित्रात घुसवलेले रामदास स्वामी हे ‘पात्र’ याच बामणांकावाय परिपाक. ‘महाराजांच्या काळात बाम्हणांवर अशी कोणती ‘कळा’ आली होती की त्यांचे रक्षण करणाऱ्याी गरज महाराजांना भासली’.. अन.. ‘भवानी मााच्या तलवारीनेच जर स्वराज्य मिळाले, तर शिवाजी महाराज ऐवजी कुणा ‘देव्या-गबाळ्याच्या’ हातात का नाही दिली भवानी मातेने ती तलवार?’ नाटकातील अशी मांडणी बामणी पारंपरिक शिवाजीला थेट छेद देतात. तसेच, ‘महाराज हे ‘सिरोहिंद्या’ पारणाऱ्याचे की ‘भोसले’..’ याच्याशी त्यांच्या कर्तृत्वावगाऱ्या काय संबंध, अशा आशयाचे नाटकातले संवाद, आजच्या

आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाला अनावृत पत्र

त्याने आपल्या छायाचित्रात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, छ. शिवाजी महाराज, छ. शाहु महाराज, राष्ट्रपिता जौतीराव फुले आणि क्रांतिज्योती सावित्रीमाई फुले यांच्या प्रतिमांचा वापर केलेला आहे. मा. स. गोळ्ळकरपुढे लाचारी पत्रकताना या सर्व क्रांतीकारी महामानवांनाही ह.भ.प. जोगींदरबाबाच्या मुलाने लाचार बनविले आहे, एवढा हा सिरिअस मुद्दा आहे. तुम्ही असे म्हणू शकता की, ह.भ.प. जोगींदरबाबा आणि त्याचा समाजवादी मुलगा, हे एवढे मोठे नेते नाहीत की, त्यांची आम्ही दखल घ्यावी. आमचे आणि आमच्या समाजाचे कार्य खुप मोठे आहे. हे तुमचे म्हणणे बरोबर आहे. तुम्हाला आता कोणत्याही गोष्टींनी फरक पडत नाही. कारण बुद्धिजीवी वर्ग म्हणून जातीयवादी व्यवस्थेत आणि भांडवली व्यवस्थेत तुम्ही आपली स्वतःची एक जागा निर्माण केली आहे. त्याबद्दल तुम्हाला मोठा मान-सम्मान प्राप्त होत असतो. आता तर, त्याकरिता तुम्ही शेणूट घालणे सुरू केले आहे. पण पाठीचा कणा शिल्क्ष ठेवणारा आहत की नाही? प्रश्न तुमच्या मान-सम्मानाचा नाहीत. तो क-पदार्थ आहे. तुमच्याकडे कर्तृत्व व धमक आहे, म्हणून तुमचा मान-सम्मान केला जातो. तुम्ही हुशार आहात, बुद्धिवंत आहात, यात वादच नाही. प्रश्न आंबेडकर, फुले, शाहू यांनी निर्माण केलेले मानवी समता, स्वातंत्र्य व बंधुत्वाचे मूल्य आणि त्या मूल्यव्यवस्था आहे. त्यामुळे भांडवली वर्गाप्रमाणे असल्याने सामान्य माणसांपुढे बौद्धिक हुशारी दाखवित केवळ ‘बौद्धिक विलास’ करत राहणार? की आणखी काही करणार? वांझोट्या बौद्धिक विलासांने समाजात परिवर्तन घडत नसते. समाज बदलण्यासाठी विचारांना कृतीची जोड देणे आवश्यक असते. परंतु गेल्या काही वर्षांत आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गात बौद्धिक

श्रीमंतीसोबत कृतीचा अभाव दिसत आहे. आठ महीन्यांपूर्वी डॉ. बाबासाहेबांचे नाव घेऊन आंबेडकरी युवकांना नादी लावणाऱ्या एका राजकीय पक्षाने फॅसिझमचा नवा आविष्कार दाखविला. त्यावेळी डॉ. रावसाहेब कसबे यांच्यासारख्या आंबेडकरी बुद्धिजीवांना या नव्या फॅसिझमची दखल घ्यावी वाटली नाही. आता हा फॅसिझम आंबेडकरी कार्यकर्त्यांना मारहाण करण्यापर्यंत सरसावला आहे. गेल्या आठवड्यात एका महिला कार्यकर्तीला या फॅसिस्ट एलिमेंटने सार्वजनिक ठिकाणी बेदम मारहाण केल्याचे व्हिडिओ व्हायरल झाले आहेत. परिस्थिती बिकट होत चालली आहे. आंबेडकरी आंदोलनात फॅसिझमचा हा प्रयोग पुढील भविष्यातील भयानक परिणामीची आगाऊ सूचना देत आहे. एकीकडे सरंजामीव्यवस्थेची प्रतिक्रांती बोकाडी बसली आहे. तिला रोखण्यात स्वतःला क्रांतिकारी म्हणवणारे आंबेडकरवादी आहेत, तसे रा. सू. गवईकडे दुर्लक्ष केल्याने त्याच्या कुभूषण मुत्ताने आरक्षण धोरणात जातीय वर्गीकरण व क्रिमीलेअरचा संविधानद्रोही आदेश दिला आहे. या सर्व व्यक्ती नसून प्रवृत्ती आहेत. आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाने दीक्षाभूमीकडे दुर्लक्ष केल्याने तेथे बौद्ध धम्माचे कार्य सोडून बाकी इतर सर्व भांडखाली दह केले जात आहेत. चिचोली, ड्रॅंगन टेम्पल ही बौद्धांची धार्मिक स्थळे आरएसएसच्या फॅसिझमचे केंद्र बनलेली आहेत. तेव्हा, केवळ बौद्धिक विलास दाखविणारा वांझोट्या चर्चा करीत बसले तर आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाला इतिहास कधीही माफ करणार नाही. ■ ■

ब्रह्मो-भांडवली आणि जातीय वर्गांची जबाबदारी वाढली आहे. परंतु आंबेडकर बुद्धिजीवी वर्गात त्याबाबतची कृती प्रत्यक्षात होताना दिसत नाही. फॅसिझम, प्रोपगंडा आणि जातीय-धार्मिक पॉप्युलिझम हे आरएसएस, भाजपा यांचे खास हत्यार आहे. फॅसिझम ही जातीयव्यवस्था पुढेवा शोषण-अत्याचाराचा टप्पा आहे. त्यामुळे वर्तमान केंद्रातील आरएसएसचे सरकार हे केवळ ब्राम्हणी आणि धर्मांधच नसून ते फॅसिस्ट-

असतांनाही, गोट्या-लोट्याची ही जोडी अच्युत नाटकात भाव घावून जाते. निव्वळ ‘शायनिंग’ साठी रंगेजवर पुढे-पुढे करणाऱ्या गोट्या अन लोट्या यांच्यापैकी एकाच्या हातात ‘झेंडा’ अन दुसऱ्याच्या हातात ‘तलवार’ दिली जाते. सुरुवातीला अभिमानाने ‘झेंडा अन तलवार’ मिरविणाऱ्या गोट्या-लोट्या यांना कालांतराने या ‘वस्त्र’ ओझे वाटायला लागते. अन ते दिसेल त्याला विचारत सुटतात, ‘वो .. झावं (तलवार अन झेंडा) काय काटावते...?’ नाटकाचा शेवट जवळ येतो तरी झेंडा अन तलवार यांचे काय करायचे याचे उत्तर न सापडलेल्या गोट्या-लोट्या सारख्या भ्रकटलेल्या तरुणांना, ‘आपल्या खांवावर आपलेच डोकें असावे. अन.. आपल्या डोंवऱ्यात आपल्याक मेदू असावा’ असे, पटवून देण्यात हे नाटक यशस्वी झालेय. गंभीर विषयाला विनोदाची झालत देत पोट धरून हसवत हे नाटक, शिवाजी महाराजांचा अग्राम्हणी इतिहास डोळ्यासमोर आदी अलगदरित्या उलगडते. ‘वरा माझा मी’ मनात साठवून नाट्यगद्दहत्तून बाहेर पडल्यावर मात्र मन सूट होते. कारण आपल्या डोंवऱ्यात भलदांदाची सांगितलेला, ‘भलताच शिवाजी’ घेवून फिरणाऱ्या गोट्या-लोट्यासारख्या बहकळकट्या तरुणांचे जट्टेऱ्या-जट्टेऱ्या नावऱ्या-नावऱ्यावर, चौका-चौकात घुटमळत असताना दिसतात. बिचकामाचा ‘झेंडा’ अन ‘तलवार’ यांच्या ओझ्याने अवघडलेल्या नाटकातील ‘गोट्या-लोट्या’ यांची सुटका यमाजी त्यांच्या हातातील ‘झेंडा’ अन ‘तलवार’ काढून घेवून त्याजागी ‘पुन-पुस्तक’ देवून करतो. मात्र.. मतलबी राजकारणाच्या तावडीतून खऱ्या खऱ्या गोट्या-लोट्याची सुटका कशी करायची ? हा मोठा प्रश्न या नाटकातून समोर येतो.. भेडसावत राहतो.. कारण हच लपेन तरुणांचा भार मतलबी राजकारण्यांच्या हाचे बाहूने बनून त्यांना पोसत असतो.. संरक्षण देत असतो. 13 वर्षांपूर्वी हे नाटक प्रसिद्द झाल्यानंतर, यातील जवळपास सर्वच कलाकार हे हिंदी-मराठीच्या मुख्य

प्रवाहातील व्यावसायिक सिनेमात झळकलेत.. कम करू लागलेत. निश्चितपणे आताही, ही मंडळी आपापल्या कामात व्यस्त असणार..तरीही ती वेळ काढून हे नाटक पुन्हा उभे करत आहेत. ह त्यांच्यातील समाजजिंक (वास, दाद देण्यास पत्र उरतो. कॉलेज जीवनापासून संभाषा (संभाजी भागत यांच्या) ‘ऊपर बिळात आहे’ या व दुसऱ्या अनेक यथानट्यात अभिनय करून समाजजिंक बांधण्याची जपणारा ‘हल्ल भंडर’ हे आता नाट्यानिर्मिती तंत्रात एक मोठे नांव झालेय. राहुनली, ‘शिवाजी अंडराणऊंड इन भीमनगर मोहळा’ या नाटकाच्या निर्मितीचा भार पुन्हा आपल्या खांवावर घेवून हे हीं दाखवलेय की प्रसिद्धीच्या झोतात ही त्यान आपली ‘कडी’ शाबूत ठेवली आहेत. 2012 साली जन्म ‘शिवाजी अंडराणऊंड इन भीमनगर मोहळा’ पहिल्यांदा रंगमंचावर उभे राहिले तेव्हा या नाटकाच्या टीमला ‘कट्टर हिंदुत्ववादी’ संघटनांकडून पखर विरोध झाला. त्यांच्या या विरोधाला, उघडयांना अन वेळारसगीं नाट्यगद्दहत्तुला मांडी लावलेल्या छत्रादाला तसुमारी न जुमानता या नाटकाने निव्वळ ‘तोंडी प्रसिद्धी’च्या जिवावर कमालीचे रश मिळवलेय. असे हे, विदोही आंबेडकरी जलश्रयाच्या माट्यामातून उत्रायती शिवाजी महाराजांचे काय उलगडून समोर ठेवण्याचा विलक्षण अनुभव देणारे नाटक पुन्हा सट्टेवर महिल्यापासून रंगमंचावर आणून भेटीसाठी येत आहे ही निश्चित आनंदाची बाब. ■ ■

हुकूमशाही सरकार आहे. आता फॅसिझम, प्रोपगंडा आणि पॉप्युलिझम हे केवळ शिवसेना, मनसेची मतेदारी राहिलेली नाही. आंबेडकरवादाच्या नावाने चालणाऱ्या संघटना आणि त्यांचे ल्युमेन एलिमेंटेदेखील फॅसिझम, प्रोपगंडा आणि पॉप्युलिझमचा वापर करीत आहेत. आरएसएसचे फॅसिस्ट आणि आंबेडकरद्रोही ल्युमेन एलिमेंट हे दोघेही प्रोपगंडा आणि पॉप्युलिझम करण्याकरिता गुंडगिरीसोबत तंत्रज्ञानाची वापर करीत आहेत. एआय तंत्रज्ञान हे स्वतःच आश्री एकाधिकारशाही आणि त्यातून हुकूमशाही निर्माण करीत असते. या तंत्रज्ञानाचा वापर सर्व पातळ्यांवर वाढला असल्याने दलित, आदिवासी, मुसलमान, ओबीसींचे भवितव्य संकटात सापडले आहे. या नव्या संकटावर सामूदायिक कृतीतूनच उतर दिले जाऊ शकते. परंतु त्यामध्ये आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्ग कमी पडताना दिसत आहे. त्यामुळेच समाजावर आंबेडकरद्रोही फॅसिस्ट आणि ल्युमेन एलिमेंटचा दबाव वाढत गेला आहे. एआय तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने हे काम अधिक सोपे झाले आहे. याचा अर्थ आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाच्या उदासिनतेने फुले-आंबेडकरवादावर फार मोठे संकट आढळून येतले आहे. जसे ह.भ.प. जोगींदरबाबाच्या आंबेडकरद्रोहकडे दुर्लक्ष केले जात आहे, तसे रा. सू. गवईकडे दुर्लक्ष केल्याने त्याच्या कुभूषण मुत्ताने आरक्षण धोरणात जातीय वर्गीकरण व क्रिमीलेअरचा संविधानद्रोही आदेश दिला आहे. या सर्व व्यक्ती नसून प्रवृत्ती आहेत. आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाने दीक्षाभूमीकडे दुर्लक्ष केल्याने तेथे बौद्ध धम्माचे कार्य सोडून बाकी इतर सर्व भांडखाली दह केले जात आहेत. चिचोली, ड्रॅंगन टेम्पल ही बौद्धांची धार्मिक स्थळे आरएसएसच्या फॅसिझमचे केंद्र बनलेली आहेत. तेव्हा, केवळ बौद्धिक विलास दाखविणारा वांझोट्या चर्चा करीत बसले तर आंबेडकरी बुद्धिजीवी वर्गाला इतिहास कधीही माफ करणार नाही. ■ ■

तथागताच्या धम्मविषयक शिकवणूकीसोबतच त्यांचे सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीय तत्त्वज्ञान आणि विचार जाणून घेण्यास दिर्घनिकायाला पर्याय नाही. अडीच हजार वर्षांपूर्वीचे बुद्धाचे हे तत्त्वज्ञान आज देखील तितकेच समयाचित आहे, याला कारण काय असावे? तूथगतांनी मानवांच्या मनातील मूळ प्रवृत्तीवर लक्ष केंद्रित केले होते. मूलभूत मानवी प्रवृत्ती या कालपरचे बदलत नसतात. मानवी तृष्णा व तृष्णामुळे उत्पन्न होणारी दुःखे याचे बाह्य स्वरूप कालपरचे बदलते. पण आतरीक स्वरूपात काहीही बदल होत नाही. संपत्तीची तृष्णा, सत्तेची तृष्णा, अधिकाऱ्याची तृष्णा, धन्याची तृष्णा, लोभ, अहंकार हे मनोविकार मानवाचे दौर्बल्येआहे. तथागत या दुर्बलतेवरच बोट ठेवून सद्गमार्ग सत्य मार्ग दाखवतात. म्हणून बुद्धाचे तत्त्वज्ञान हे कधीही बालबाह्य होत नाही. कुशल आणि अकुशल यांचे जितके सखोल विवेचन बुद्धाने केले तितके कोणीही केले नाही. विनयपिटकातील नित्य-अनित्य वाद, आत्म-अनात्मवाद, जातीभेदाचे-वर्णभेदाचे खंडण, विद्येच्या म्हणजे शिक्षणाच्या सार्वत्रिकरणाचा आग्रह, हिंसेला नकार, धर्माच्या नावावरिल बाह्य आडंबरे यांचा निषेध, गणतंत्र पद्धतीचा पुरस्कार, कल्याणकारी राज्यव्यवस्थेचा पुरस्कार, परलोकावादाचे खंडन, चातुरवर्णाचे खंडण, यशार्थवाद आणि बुद्धिप्रामाण्याचा पुरस्कार अशा अनेक विषयांची चर्चा दिर्घनिकायमध्ये आढळते. चक्रवर्ती सुतात कल्याणकारी राज्य आणि सत्सत्तावादी राज्य यांमधील भेद अत्यंत उत्तमपणे स्पष्ट करण्यात आला आहे. राज्यांचे, शासन व्यवस्थेचे उद्दिष्ट हे लोककल्याणकारी राज्य असावे ही आधुनिक संकल्पना, लोक कल्याणकरिता राज्यसंस्थेचा वापर करणारे सम्राट अशोक आणि दिघनिकायमधील चक्रवर्ती राजा यांच्यात काही अंतर नाही. फक्त अडीच हजार वर्षे जुन्या या बौद्ध साहित्याचे अध्ययन करताना तो पाया होता, आज शिखर आहे त्याचे भान ठेवावे. शब्दप्रामाण्याऐवजी अर्थ प्रामाण्याकडे लक्ष दिले तर दिघनिकायाची आधुनिक काळातही किती उपयोगिता आहे, याची जाणीव होईल. लोक भाषेतून मराठीतून आता हा ग्रंथ उपलब्ध असल्यामुळे यातील बौद्ध तत्त्वज्ञानावर ‘धम्मसंगोष्ठी’, चर्चा, धर्म्ममिशन, परिसंवाद, धम्मपरिषदे, आयोजित करण्यात यावे. बौद्धांनी आपली अकलनशक्ती या ग्रंथाला प्रकाशात वाडवावी. पाली त्रिपिटक साहित्यामधील महत्त्वाचे

त्रिपिटक हे संपूर्ण बुद्धवचन होय!

तीन पिटक म्हणजे सुत्तपिटक, विनयपिटक आणि अभिधम्मपिटक होय. संपूर्ण बौद्ध विश्वामध्ये पाली त्रिपिटक साहित्याला ‘बुद्धवचन’ मानले जाते. ‘बुद्धवचन’ याचा अर्थ भगवान बुद्धाने दिलेले उपदेश असा होतो. त्याचप्रमाणे भगवान बुद्धाच्या हयातीमुळे भगवान बुद्धाच्या सोबत राहणाऱ्या छ्रेष्ठ आणि प्रमुख भिक्षुंनी इतर भिक्खूंना सर्वसामान्य लोकांना बुद्धवचनांचा जो उपदेश दिलेला आहे, ज्या संगीती झाल्या आहेत, त्यात व्याख्या करून सांगितलेले आहे, अर्थ करून सांगितलेले आहेत व जे उपदेश पाली त्रिपिटकामध्ये समाविष्ट आहेत. त्या सर्वांना बुद्ध वचन मानले जाते. पाली त्रिपिटकांमधील पहिले आणि एकूणच पिटक आहे ‘सुत्तपीटक’. सुत्तपिटकामध्ये एकूण पाच निकायआहेत. त्यात 1. दीघ निकाय, 2. मझ्झीम निकाय, 3. संयुत्तनिकाय, 4. अंगुत्तर निकाय आणि 5. खुद्दक निकाय. असे एकूण पाच निकाय आहेत. यात दिघनिकाय हे सुत्तपिटकाचे पहिले आणि अतिशय महत्त्वाचे निकाय आहे. ‘दीघनिकाय’ याचा अर्थ दीर्घ आकाराच्या सुतांचा संग्रह होय. या दीघनिकायाला बौद्ध विश्वामध्ये बुद्धवचन अशी मान्यता आहे. या दिघनिकायामध्ये सुत्तमुत्त(1/10), संगीत परियायसुत्त (3/10), दसुत्तसुत्त (3/11) इत्यादी हे तीन सुत्त इतर भिक्खूकरीता आहेत. परंतु हे सुत्त बुद्धवचनांचा संग्रह आहे. म्हणून या सुत्तांना सुद्धा बुद्धवचनच मानले जाते. दिघनिकायामध्ये तीन वर्ग आहेत. 1. शिल्कखंधवर्ग, 2. महा वर्ग आणि 3. पाथिकवग. त्याचप्रमाणे शिल्कखंदामध्ये 13 सुत्त आहेत, महावर्गामध्ये 10 सुत्त आहेत आणि पाथिक वर्गामध्ये दहा 10 सुत्त आहेत, असे एकूण 33 सुत्त दिघनिकायामध्येआहेत आणि प्रत्येक

वैशिष्ट्य आहे. दीघनिकाय या ग्रंथाचे प्रस्तुत भाषांतर एक प्रकरे पाली दिघनिकायाचे तंतोतंत भाषांतर आहे असे म्हणता येईल. भाषांतराकरिता प्रमुख्याने धम्मगिरी-पाली-ग्रंथमाला (नगरी) अंतर्गत विषयन्या विषयोन ध्वण्यास, इगुत्तुरी (महाराष्ट्र) द्वारे प्रकाशित दीघनिकायाचा पूर्णपणे आधार घेतला आहे. शिवाय त्यात दिलेल्या क्रमानेच भाषांतर सुद्धा केलेले आहे. त्यामुळे आपल्याला, अभ्यासकांना मूळ पाली दिघनिकाय समजून घेणे सज्ज शक्य आहे हे मात्र निश्चित. बौद्धांनी हा ग्रंथ आवश्यक वाचावा. ■ ■

वाचकांचे विचारपिट

बौद्धांचे आपसात यासाठी पटत नाही...

बौद्धांचे आपसात यासाठी पटत नाही. की हे व्याक्तीला फॉलो करतात. विचारधारेला नाही. तुम्ही कुठल्याही पटात काम करा. पण तुमचा उद्देश हा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या देशेराशी एकनिष्ठ असण्याला. ना की कुठल्या नेत्याशी! काय उद्देश होतं. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे १- 1. समता स्थापन करणे, 2. प्रबुद्ध भारत निर्माण करणे. 3. भारत बौद्धमय करणे. 4. जागतिक बौद्धांचे नेतृत्व करणे अर्थात विश्वगुरू बनणे. 5. शासनकर्ती बनने किंवा आपसात वाद न करता मेजुरीटीत राणे अर्थात संपटीत राहणे. पण... आपण आपसात वाद घालत बसतो. ज्या गोष्टीला ताळमेळ नाही नाही. अशा गोष्टीवर वाद घालत बसतो. प्रत्येकजण असे दादवण्याचा प्रयत्न करतो की त्यालाच जास्त जाणकारी आहे. इतरांना बिलकूल नाही. आणि ज्याला बिलकूल अवकलेचा पता नसतो. तो पण वाद घालत बसतो. हे वाद आपसातील दरी मजबूत करतात. आपसात चर्चा आवश्यक व्हायला हव्यात. पण... बोलताना कुणी दुर्बवणार नाही, याची पुरेपूर काळजी घ्यायला हवी. बोलतांना मुद्देसुद व तर्कशुद्ध विचार मांडायला हवेत. समाजासमोर सत्य मांडणे आवश्यक आहे. पण ते मांडत आसतांना शब्द जुगुन वापरायला हवत. शब्दात कडोरेता नको. एक दुसऱ्याला समजून घ्यायला हवे. माझाच नेता श्रेष्ठ! मीच सच्चा कार्यकर्ता, बाकी सर्व असेच मुर्ख आहेत. ही भावना नसावी.

- पृथ्वीराज खैरे

‘हे राम ’ ते जी रामजी’ संपादकीय अत्यंत सुंदर, वैचारिक आणि मनोवेधक आहे.

दि. 19 डिसेंबर 2025 च्या द्द. बहुजन सौरभ मधील ‘हे राम ’ ते जी रामजी’ संपादकीय अत्यंत सुंदर, वैचारिक आणि मनोवेधक आहे. ‘मनरेग’ हा संविधान अंतर्गत कल्याणकारी रोजाना (Welfare State) अंतर्गत रोजगाराचा अधिकार आहे. जेव्हा मजुरांची कष्टाशक्ती कमी होते, तेव्हा उपजिवेकडे साधन म्हणून ती रोजाना फलदायी ठरत असते. गांधीजींच्या नावाचा प्रचार राबडून ‘राम ’ या धार्मिक संकल्पनेला विस्तार करणाऱ्या तो प्रकार आहे. बहुमताला आघारे हुकूमशाही निर्माण करण्याचे प्रयत्न सुरू दिसतात. कॉंग्रेस सहित सगळेच विरोधी उपग्न झालेले दिसतात. पहिल्याच प्रचारात ‘रोजाना आरोगाचे’ नीती आयोगात रुपांतर केले गेले, जी रोजाना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या संकल्पनेतील होती.

-रूपुषोत्तम संबोधी

महाराष्ट्रमध्ये राजकारण एका गूढ वळणावर आहे. एका बाजूला निवडणुकाजवळ येत असतांना, दुसरीकडे प्रत्येक पक्षाच्या प्रमुख नेत्यांची अदलाबदल सुरू आहे. आज शिंदे गटात, उद्धा भाजपात, परवा कुणीतरी अजून नवीन पक्षात हेच सध्याचे राजकारण आहे. पण यामध्ये एक महत्वाचा प्रश्न हरवतोय कार्यकर्त्यांची निष्ठा आणि त्याचा स्थानिक स्तरावर असलेला संघर्ष. आज एकंदर जे राजकारण चालू आहे, त्यात कार्यकर्त्यांचा खूप मोठा सहभाग असतो. प्रत्येक नेता, प्रत्येक पक्ष आणि गट स्थानिक कार्यकर्त्यांच्या मेहनतीवर उभा असतो. राजकारणाच्या बदलत्या चेहऱ्यातून हरवलेली निष्ठा आम्ही समजतो, किंवा कदाचित राजकारणी समजतात, की नेतृत्व म्हणजे फक्त पक्षावर ताबा ठेवणे. पण सत्य हे आहे की, प्रत्येक पक्ष, प्रत्येक नेता, आणि प्रत्येक गट कार्यकर्त्यांच्या उचललेल्या हातावर उभा आहे. शंभर जणांनी गावाच्या गल्लीत उभे राहून केलेली एक छोटी सभा, पंधरा जणांनी वेहलेली एक बैठक या सर्व गोष्टी ज्या कार्यकर्त्यांनी घडवल्या त्या साध्या कामामुळेच ते नेत्याचे स्थान वाढते. पण आज जर आपण पाहिले तर कार्यकर्त्यांना तो त्याच प्रस्थातीत दिसतो त्याला निवडणुकीत स्थान मिळत नाही, त्याची मेहनत दरवर्षी यशस्वी होत नाही. नेत्यांच्या अदलाबदलांमध्ये त्याची आशा हरवली आहे. एक नेता पक्ष सोडतो आणि दुसऱ्या पक्षात जातो. पण कार्यकर्ता काय करतो? तो तसाच उभा राहतो आणि हाच खरा राजकारणाचा तण आहे निवडणुका आणि विकास दोन भिन्न गोष्टी? विकासाच्या योजना गावांपर्यंत पोहोचायला हव्या होत्या जलजीवन मिशन, प्रधानमंत्री आवास योजना, ग्रामीण आरोग्य योजनांची अंमलबजावणी यासारख्या गोष्टी प्रत्येक गावाच्या जीवनात सुधारणा आणण्यासाठी होत्या. परंतु या सर्व योजनांच्या नावाखाली अनेक गावांमध्ये

सत्तेच्या खुर्च्यासाठी धावणारे नेते पुढे जातात, पण गावोगावी झिजणारा कार्यकर्ता आजही तिथेच उभा विचारतोय...

ती कार्यान्वित होणे अजूनही अपूर्ण आहे. कार्यकर्त्यांचे प्रश्न तेच आहेत कधी आमच्या भागात रस्ता होईल? कधी शिक्षिका मिळतील शाळेसाठी? कधी आरोग्य केंद्र सुरू होईल पण ना नेत्यांना, ना प्रशासनाला त्याच्या या मागण्या महत्वाच्या वाटतात. प्रचाराच्या दिवसांत काम होईल, अशी आशा कार्यकर्त्यांना दाखवली जाते, पण त्याच्या आयुष्यात एकही परिणाम होतो का? विकासाच्या गोष्टी निवडणुकीच्या लाटेवर चालतात आणि त्या नंतर प्रत्येक समस्या मूकपणे मागे पडते. राजकारणाच्या टेबलावर कार्यकर्ता का हरवतोय? जेव्हा प्रमुख नेत्यांचे बोलणे ऐकता तेव्हा असे वाटते की तेच कार्यकर्त्यांसाठी काहीतरी करत आहेत. पण कार्यकर्ता काय विचारतोय? तो विचारतो आम्हाला विचारले आहे का? हे स्वाभाविक आहे की प्रत्येक कार्यकर्ता

माझं काय ?

आपल्या निष्ठेने कार्य करत असतो, परंतु त्याला त्याचे महत्त्व कधी गृहीत धरण्यात येत नाही नेत्यांनी तयार केलेल्या प्रत्येक पावलावर कार्यकर्त्यांची मेहनत असते. जो कार्यकर्ता रात्रंदिवस एकाच गावात राहून लोकांच्या प्रश्नांशी जुळवून घेतो, तोच कार्यकर्ता आपल्या पक्षाच्या यशाची गुप्त किस्ती आहे. पण तोच कार्यकर्ता प्रत्येक निवडणुकीत हुलकावणीला जातो. कार्यकर्त्यांचे स्थान आणि पक्षाची जबाबदारी आजच्या राजकारणात कार्यकर्त्यांच्या मेहनतीला कोणतीही किंमत नाही. हे चित्र मात्र बदलण्याची आवश्यकता आहे. तुम्ही ज्या स्थानिक नेता म्हणून उडयाला येत आहात, त्याला सन्मान वागवा. त्याच्या कष्टाची कदर करा. त्याची निष्ठा जपून ठेवा. त्याच्या योगदानाची मान्यता द्या. पक्ष बदलणे आणि गट उचलणे जरी राजकीय स्वाध्यातून होत असले तरी ते कार्यकर्त्यांच्या असंवेदनशीलतेच्या किमान आदर्शांवर थांबता कामा नये. कार्यकर्त्यांची मेहनत हवी तर खरे कार्यकर्ते त्यांची भावना आणि त्याचे मोकळे वातावरण हवे. सत्ता आणि विकास दोघे एकत्र असावे! सत्तेला काय हवय? विकास असावा. पण विकास केवळ शब्दांच्या कागदावर

नाही, तर तो प्रत्यक्ष जमिनीवर दिसावा लागतो. सत्ता उचललेली कार्यकर्त्यांची, तेव्हा त्या कार्यकर्त्यांच्या मागण्या ऐकल्या जाव्यात. तुम्ही सत्तेत आहात का? म्हणून तुम्ही ते निर्णय घेतलेत का? आज प्रत्येक ग्रामीण कार्यकर्ता जी स्थिती पाहतोय, तीच म्हणजे त्याची अशा आणि निराशा. त्याला वाटतेय आपण का गरजेचे नाहीत? का आम्हाला आमच्या कामावर नेत्यांना विश्वास ठेवायला सांगितले जाते? निवडणुकीत विजय येते विकास सुसंगत असावा त्यामुळे निवडणुकीमध्ये जिंकणे हे सर्व काही नाही. जितके काम पॉलिसी मेकर्सचे आहे तितके काम कार्यकर्त्यांचे आहे. कार्यकर्त्यांचे प्रथम काम केले आहे लोकांना समस्यांपासून सोडवले आहे. तसेच निवडणुकीची लढाई तो एकटाच लढतो त्यासाठी समज्या नेत्यांना एकाच पंक्तीत उभे राहावे लागेल. कधीही मागे हटणे, फक्त सत्ता आणि पदाच्या स्वाध्यासाठी, हे काम राजकारणाच्या दृष्टीने दुर्दैवी ठरेल. सारांश कार्यकर्त्यांची खरी किंमत काय आहे? राजकारणात नेत्यांचे महत्त्व असते, परंतु खरा कणा कार्यकर्त्यांचा आहे कार्यकर्त्यांची किंमत सुद्धा एक दिवस निवडणुकीत मोजली जाऊन त्याला जे लोक सन्मान देतात, ते लोकच असतात. या लोकांची जबाबदारी नेत्यांपेक्षा जास्त असते. आजच्या उडवळीतून जे कार्यकर्ते धडपडतात, त्या सर्वांना एकच सांगणे आहे कार्यकर्त्यांची मेहनत आणि निष्ठा फुकट जाऊ नये. त्याच्या आवाजाला महत्त्व मिळवे. ■ ■

रोहित झाकर्डे
मो. 8698811954

पालक-पनीर भाजी अमेरिकन कोर्टात गाजली

अनेक भारतीयांसाठी पालक पनीर ही भाजी अगदी आवडीची. या भाजीने कोलोरॅडो या अमेरिकेतील राज्यातील कोर्टात एका केसद्वारे प्रवेश केला आणि एका प्रथितयशा विद्यापीठास केस तडजोडीने मिळवावी लागली. कोलोरॅडो राज्यातील सीयू बोल्ट्जर विद्यापीठ एक प्रथितयशा विद्यापीठ. 1876 साली स्थापन झालेले, आत्तापर्यंत पाच नोबेल प्राईज मिळवणारे विद्यार्थी येथून शिकलेले आणि सार्वजनिक संशोधन करणाऱ्या अमेरिकेतील 38 संस्थांपैकी एक असा या विद्यापीठाचा नावलौकिक ! आदित्य प्रकाश हा 34 वर्षीय भारतीय 2023 साली या विद्यापीठात मानववंश शास्त्रात पीएचडी करत होता. या भारतीयाला पालक पनीर भाजी अवघड्याच. भारतीय रेस्टॉरंट मधून सप्टेंबर, 2023 मध्ये त्याने ही भाजी मागवली आणि आपल्या हॉस्टेलच्या कॉरिडोरमध्ये असलेल्या सामूहिक मायक्रोवेव्ह मध्ये गरम केली आणि इथूनच एका प्रकरणाची सुरवात झाली. ही भाजी गरम केल्यावर भाजीचा तीव्र वास आजूबाजूला पसरतो म्हणून हॉस्टेल स्टाफने परत ही भाजी इथे गरम केलेली चालणार नाही असे त्याला फर्मावले. आदित्य प्रकाशला ही बंदी आवडली नाही. बंदीला विरोध करताना त्याने सांगितले की मायक्रोवेव्ह सामूहिक वापराचा आहे आणि कोण या गरम केल्यावर कसला वास येतो ते प्रत्येकाच्या खाण्याच्या सवयी, सांस्कृतिक जडणघडण यावर अवलंबून असते. त्याने म्हटले की ब्रोकवेली असलेला पदार्थ गरम केल्यावर जो काही वास येतो तो तुम्हाला चालतो, पण पालक पनीरचा चालत नाही, असे का? वाद

वाढत गेला. यावरून त्याने विद्यापीठ प्रशासन वंशवादी असल्याचा आरोप केला. विद्यापीठ प्रशासनाने त्याला परत बोलावून भाजी गरम करण्याची सक्त तंबी दिली आणि त्याच्या वागण्याने कर्मचाऱ्यांना असुरक्षित वाटत असल्याचे सांगितले. याच विद्यापीठात पीएचडी करणारी एक भारतीय विद्यार्थिनी उर्मी भट्टाचार्य हिने आदित्यला भेटून पाठिंबा तर दिलाच, पण भाजी गरम केल्याच तिची विद्यापीठातील मदत स्वरूपाची नोकरी तातडीने बंद करण्यात आली. यामुळे सगळेच भारतीय विद्यार्थी चिडले. सर्वांनी एकत्र येऊन आदित्य आणि उर्मीस पाठिंबा म्हणून भारतीय पदाध

मागवून जेवणे चालू केली. भारतीयच ते, अमेरिकेत असले तरी अत्याचारिरुद्ध उभे राहणारच! आदित्य आणि उर्मी यांनी 2025 च्या सुरुवातीस आपापला पीएचडी अभ्यास, परीक्षा सर्व काही यशस्वीपणे पूर्ण केले. पण विद्यापीठाने 2023 चे प्रकरण उकळून काढत दोघांनाही पीएचडी देणार नाही असे जाहीर केले. त्यामुळे मे, 2025 मध्ये आदित्यने तिथल्या कोर्टात विद्यापीठविरुद्ध केस दाखल केली. एक साधी पालक पनीर भाजी गरम केल्याचे किरकोळ प्रकरण कोर्टात नागरी हक्क, वंशवाद अश्या गंभीर वळणावर गेले. विद्यापीठ अश्या तऱ्हेने विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक करिअर बरबाद करू शकते का असाही प्रश्न विचारला गेला. नागरी हक्क समर्थकांनी आदित्यला बाजू उचलून धरली. या प्रकरणाला वेगळेच गंभीर वळण लागलेले पाहून आणि केस आपल्या विरुद्ध जाणार हे लक्षात घेऊन विद्यापीठाने तडजोड करण्याचे ठरवले. चर्चा होऊन अखेर विद्यापीठाने दोन लाख डॉलर नुकसानभरपाई द्यावी आणि आदित्य तसेच उर्मीला यांना पीएचडी आदेश देऊन तडजोडीचा निकाल 14 जानेवारी, 2026 ला कोर्टाने दिला. संक्रांतीच्या दिवशी तिळगुळ घ्या गोड बोला असे झाले असेच यात म्हाणावे लागेल. विद्यापीठाने एक अट मात्र ठेवली की या दोघांनी आमच्याकडे परत कोठल्या अभ्यासक्रमास प्रवेश घेऊ नये. विद्यापीठाने आपल्या वेबसाईटवर आम्ही सर्व समाज आणि संस्कृतीचा आदर करत असल्याने तडजोड केली असे जाहीर केले आहे. आदित्य सध्या भारतातच आहे. त्याने विद्यापीठच काय, अमेरिकेतील परत जाणार नाही असे सांगून टाकले आहे. नुकसानभरपाईची रक्कम आजच्या दराने रुपयात काढली तर होतात एक कोटी सहासंख लाख रुपये. पालक पनीर भाजी आणि भारतीय दोन्हीही विद्यापीठास चांगलेच महागात पडेल! ■ ■

प्रमोद कुलकर्णी

निवृत्त होणाऱ्या व निवृत्त झालेल्या सर्वांसाठी ...

‘सर्व फ्यूज उडालेले बल्ब एक सारखेच असतात!!’ एक वरिष्ठ अधिकारी सेवा निवृत्त झाल्यावर महाला सारखे सरकारी घर सोडून एका हाउसिंग सोसायटीत, त्यांच्या स्वतःच्या फ्लॅटमध्ये राहायला गेले. ते सेवा निवृत्त असले तरी, स्वतःला एक मोठा अधिकारी समजत असत आणि कधीही कोणाशी जास्त बोलत नसत. ते दररोज संध्याकाळी सोसायटीच्या पार्क मध्ये फिरत असतानासुद्धा, दुसऱ्यांची उपेक्षा करत आणि तिरस्कृत नजरेने पाहत असत.

एके दिवशी त्यांच्या शेजारी बसलेल्या एका ज्येष्ठ गृहस्थाने त्यांच्याशी संभाषण सुरू केले आणि हळूहळू या गप्पा-गोष्टी पुढेही चालू राहिल्या. आता ते दोघे रोज संध्याकाळी भेटत आणि खूप गप्पा मारत. प्रत्येक वेळी त्यांचे बोलणे बहुत करून एकतर्फी असे, कारण ते निवृत्त होऊन आलेले अधिकारी एक सारखे फक्त स्वातःबद्दलच बोलत असत. ते कधीही बोलायला त्यांना की म्हणावचे, सेवा निवृत्त व्हायच्या आधी मी इतक्या पदावर कार्यरत होतो, की तुमच्यापैकी कोणीही त्या पदाची कल्पनासुद्धा करू शकणार नाही, केवळ दाडलाज आहे म्हणून मी येथे आलो आहे आणि ते गृहस्थ अशाच अनेक गप्पा करत असत आणि ते दुसरे व्यक्तर गृहस्थ शांतपणे त्यांचे सगळे बोलणे ऐकून येत. बरेच दिवसानंतर एके दिवशी त्या सेवानिवृत्त अधिकार्याने इतर ज्येष्ठ नागरिकांबद्दल जाणून घेण्याची उत्सुकता दाखविली, तेव्हा मग त्या गृहस्थाने इतर प्रत्येक व्यक्तीची माहिती देण्यास सुरुवात केली. ते म्हणाले, सेवा निवृत्त झाल्यावर, आणण सगळे फ्यूज बुडलेल्या बल्ब सारखे

शरवण लोणपुरे
मो. 94208 68365

गुंतागुंतीचे होते कारण एके दिवशी आणण ह्या सर्व गोष्टींना मुकणार असतो. तऱ्हात ठेवा की जेव्हा खेळ संपतो, तेव्हा जरा आणि त्यांदे एकाच डब्यात बंदिस्त होतात. आपल्या जवळ जे काही आहे त्याचा आनंद घ्या आणि भविष्यात उत्तम जीवन जगा. हवा तर समाज कार्यास वेळ द्या! ■ ■

खेळ अनेक प्रकारचे आहेत. ते माणसात नवचैतन्य निर्माण करतात. तारुण्याचे ते लक्षण होय. खेळ खरोखरच शरीराच्या उत्क

र्षाकरीता आवश्यक आहेत. विशेषता क्रिडांगणावरचे, पाण्याखाले, बर्फावरचे, हवेतले, पाण्याच्या खालचे, उंचावरून खाली पॅराशूटद्वारे उडी मारणे, स्कूबा डायव्हिंग, पॅराग्लायडिंग, इत्यादी म्हणूनच खेळांची, खेळाडूंची प्रगती साधण्यासाठी ऑलिंपिकसारख्या स्पर्धा आयोजित केल्या जातात. ऑलिंपिकसाठी निवड होणे, प्रत्येक खेळाडूचे स्वप्न असते. यात भाग घेणारे पुरुषच नव्हे तर महिला सुद्धा हिरिरीने भाग घेत असतात. यात निरनिराळे लॅंब, निरनिराळे देश आकर्षक बक्षिसे, काप, चषक, करंडक इत्यादी जाहीर करत असतात. खेळमधून स्पॉट्समन रिप्रेट जपले जाते. मानवतेच्या उद्घारासाठी मानसातील हेवेदेवे विसरून माणूस भाग घेत असतो. त्यामुळे माणसाच्या वैयक्तीक नावलौकिकासोबत देशाचेही नाव उज्वल होते. आता खेळ म्हटला की कधीकधी अपघात होत असतात. म्हणून काही खेळाडू खेळ खेळणे सोडत नाही. कारण जीवन जगण्याचे ते एक परिणाम आहे. तारुण्याचे, मर्दमकीचे लक्षण होय. माणसाला अपूर्व अशी अनुभूती, श्रील, अनुभवाचे असते. म्हणूनच देवीगा, पॅराग्लायडिंग, विमानांद्वारे यूटर्न घेण्याचा खेळ, उंच ठिकाणावरून दुसऱ्या उंच ठिकाणी झुल्यावरून जाण्याचा खेळ उडयास आले. सुपर फास्ट मोटरगाड्या, बाईकच्या शर्यती पाहिल्यास एक थरार उत्पन्न होतो. पाहण्याच्या आणि खेळण्याच्या जीवाचा थरकाप उडाल्याशिवाय राहत नाही. कित्येकांचे अशा जीवभेण्या खेळात जीव गेले आहेत त. संजय गांधी विमान चालवितांना, मोहम्मद अझरुद्दीन यांचा मुलगा भवधाव बाईक

खेळ

पूर्वीच्या काळी राजे-महाराजे ग्रीक, रोमनांच्या काळात निशस्त्र गुलामांवर हिंसे पशू वाघ, सिंह सोडण्याचे प्रकार होत असत. तुलामा गुलामाची मारामारीची स्पर्धा भरवीत असत. यात कोण मरेल कोण वाचेल. याच्याशी राजमहाराजांना काहीही देणे घेणे नव्हते. अजूनही खेड्यापाड्यात हल्ल्याचा टकरी, कोंबड्याच्या झुंजी, एडक्याच्या झुंजी, त्यांच्या शर्यती, बैल जोड्याचा शंकरपट भरविल्या जातो. तामीळनाडूचा एक पारंपारिक खेळ “जलीकट्टू” हा उडीपी नावाच्या प्रदेशात तसेच केरळमध्ये पोंगलच्या दिवसात खेळल्या जातो. हा खेळ पशूकृते मूळे विवादीत असला तरी प्रादेशिक लोकांचे त्याला संपूर्ण समर्थन आहे. दरवर्षी कित्येक खेळाडू जखमी होतात. धावत्या बैलांच्या शिंगांना एकडण्याचा हा खेळ. त्या खेळावर मे- 2014 मध्ये सुप्रिम कोर्टाने एनोमल वेलेफेअर बोर्ड ऑफ इंडीया बनाव ए. के. मामल्यात जलीकट्टू या खेळावर बंदी आली नंतर 20 मे 2023 ला प्रतिबंध लावण्यात आला होता. काही लोकांचा हा खेळासाठी विरोध असला तरी स्थानिक तरूण लोकांना याचे विशेष आकर्षण आहे. सेनमध्ये खेळला जाणारा एक खतरनाक खेळ म्हणजे “बूल रॅन्जिंग” यात धावत असलेल्या मस्तबल सांडासमोर माणसांना धावायचे असते. सगळे पुरुष मंडळी लाल आणि पांढऱ्या पोषाखात या खेळाची मजा घेत असतात. “जींदगी मीलेगी ना दोबारा” या चित्रपटात याचे व्यवस्थित चित्रण करण्यात आलेले आहे.

या खेळात धावत धावत स्वतःला वाचवायचे असते. कित्येक लोक जखमी होतात. म्हणून काही हा खेळ बंद होत नाही. “बूल फायटींग” रेड्डीमध्ये खेळला जाणारा, पैसे कमवणारा खेळ. एका मस्तबल सांडाला अंगावर येताना चकवणारा खेळ यात त्याचा जरा सुद्धा नेम चुकला तर तो खेळाडू उडालाच म्हणून समजा. गोकुळ अष्टमीला आपल्याकडे दहीहंडी फोडण्याचा खेळ सुरू असतो. धार्मिकतेबरोबरच याला राजकीय आश्रय असतो. नागपूर, मुंबईला यांचे पेव जास्तच आहेत. पुरुषांचे, महिलांचे निरनिराळे संच यात भाग घेत असतात. एकमेकांच्या खांद्यावर चढत दहीहंडीपर्यंत 6,7,8 थर होत असतात. एखाद्याचा थोडा जरी बॅलेंस बिघडला तर पूर्ण मनोर पत्त्याच्या बंगल्याप्रमाणे एका क्षणात कोसळतो. यात कित्येक खेळाडू जायबंदी होतात, हात पाय तोडून घेतात. मागील वर्षी मुंबईला सरावा दरम्यान त्यांचे दहीहंडी उभेला प्रणास मुकावे लागले. जे काही बक्षीस जिंकणाऱ्या संचास मीळत असले तरी, धार्मीकतेपायी तरूण मंडळी या खेळाला बळी पडतात. खेळाखाले थिल अनुभवण्यासाठी नवनेवीन संच तयार होत असतात. डीजेच्या तालावर, सेलीब्रीटीच्या आगमनाने या खेळाची झिंग दिवसेंदिवस वाढतच आहे.

या समज्या खेळात एक खतरनाक खेळ भारतात खेळल्या जातो. ते म्हणजे “पत्ताबाजी”. त्यासाठी खतरनाक चायना मांजा वापरला जातो. हा खेळ मकरसंक्रांतीच्या पर्वावर खेळला जातो. 14 जानेवारी हा तो दिवस. या दिवशी आकाशात पत्तांचा पतंगा असतात. लोक सुद्धा घेऊन या खेळाची मजा घेत असतात. गुजरात, गुपी, दिल्ली, महाराष्ट्र हे याचे प्रमुख केंद्र होय. यासाठी “चायना मांजा” फार प्रसिद्धीस आला आहे. कारण तो तुटण्याने तुटत नाही. कित्येक लोकांचे गळे केव्हा कापले जातील याचा काही भरोसा नाही. चायना मांजा बाळगणाऱ्यावर-जिंकणाऱ्यावर दंड जाहीर केला आहे. कित्येक ठिकाणी छापे पडत आहेत. पण हा खेळ बंद पाडण्यास कुणीही संघटना आंदोलन करत नाही.

उलट मांजाच्या दंडावरून पालक मंडळी न्यायालयात गेली आहेत. त्यांचे म्हणणे आहे की, “न्यायाधीश महोदय, मूले आमचे ऐकतच नाहीत. नागपूरच्या जुन्या शुक्रवारीला एक पतंग गळी आहे. तिथे बरोबरास पतंग मिळतात. संक्रांतीच्या दिवसात तिथे पाय ठेवायला जाण नसते. पव्ही गदीं काळजीच्या दिवसातही पहायला मिळणार नाही. तेव्हा हा न संपणारा विषय सरकारने कितीही कायदे केले तरी या खेळाला मरण नाही. खेळ बंद होणार नाही. आपल्यालाच आत्राली काळजी घ्यावी लागेल. ■ ■

बंदोबस्त

माणसाने आपल्या जिवनात जर कर्ज, शत्रू आणि रोग ह्या तीन गोष्टींना जर , वेळीच संपवले नाही तर मरिष्यात ह्या गोष्टी उग्र रूप धारण करून आपल्यालाच संपवतात. कर्ज हे सन्मानावर चाला घालते तर रोग हा शरीरासाठी आणि वेळापसंगी पूर्णपणेसाठी घातक ठरतो. तसेच शत्रु स सर्वप्रथम आपल्या मनाची शांती हिरावून घेतो आणि जमेल तेवढे नुकसान करणाऱ्याच प्रयत्न करतो. शत्रूचावा आणि कळवईचा नियम सारखाच असतो. ज्याचे वडाला रेषे पर्यंत हात पोहोचतात त्याचेच पाठ मागे खेचण्याचा प्रयत्न केला जातो.म्हणून कर्जाची परतफेड, शत्रूचा बंदोबस्त, आणि रोगाचा ईलाज वेळीच करणे गरजेचे आहे. जो हे काढी ‘नंतर’ करू असे म्हणून पूर्वतन कोताने ह्याने विसर नये की, तो ‘नंतर’ पुढे कधी रेंवईल की नाही हे सांगता येत नाही. ज्याप्रमाणे लिंबूचे फक्त काही वेळ हे हजारों लिटर दुगुला नासवू शकतात तसेच ह्या तीन गोष्टी आपल्याला नासवून टाकतात. आपल्याला जर सुकर बनवावेच असेल तर सावधान ! हा शब्द लक्षात ठेवायलाच हवा.’ जिंदगी एक अभिलाषा हे, वटा गजब इस्की परिभाषा हे, संसर गयी तो तर्कदीर है , और बिबर गई तो तमाशा है’ ■ ■

अनंतायन

अॅड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

विचारपूस

असं म्हणतात काही ऊपकार असे असतात ज्यांची आपण आपल्या आयुष्यात कधीही परतफेड करू शकत नाही. त्यातील सर्वात महत्वाचे ऊपकार हे आपल्या मातृभाषेत असतात.कारण मातृभाषाच्या कृतीतून आपल्याला हेच जाणवते की, सुच,सुशी ही परकी असे ती वाटवी लागते म्हणून ते आयुष्यभर आपल्या लेकरांवर सुशीली मनसोक्त ऊढणूक करीत राहतात.पण दुःख हे आपले स्वतःचे असते म्हणून ते काळजात ठेवून लागतात. आपल्या लेकरांना दुःख भेड जेव्हा म्हणून ते आपले दुःख आपल्याजवळच ठेवतात. आयुष्यात जांच्या वाटदाला नेहमीच थंड भक्करी दैते ते वडील असतात . स्वतः थकून भागून रात्री घरी परततात तेव्हा ताटात असते ते थंड जेवण. आपण मात्र ताच्या स्वतःपटाचा आचाद घेत असतो.जेव्हा लेकरांचा विनास विकामा असतो आणि नोकरी ,व्यावसाय नसतो तेव्हा पहाडासारखा रंबीबरोप पाठीशी उभा राहतो तो असतो बाप . आपल्या ऊजारावगत मातृभाषाला पैसा हवाहवासा वाटत नाही . त्याला दवे असतात दोन पैसाचे शब्द आणि लेकरांचा ओडसा सव्यास आणि हवी असते ती त्यांची विचारपूस. म्हणून मातृभाषाच्या डोक्यातून कधीही अश्रू ठेवू नये ह्याची काळजी लेकरांनी घ्यायला पाहिजे कारण ज्या एवारे एत टपकते त्या धाव्या भिंती कमजोर व्हायला वेळ लागत नाही . माणसाने नेहमी कुणाचाही तो तळतळाट घेऊ नये जो तोंडातून बारी पडत नसतो. कारण असे आहे की, एकेवेळ तोंडाजें माफ करणे हे एका बणाचे काम आहे पण मनापासून माफ कराटाला आयुष्य विणून जाते. त्यांच्या मनाची अवस्था अशी झालेली असते की, ‘ना शांत राह पाते हैं, ना चीघ पाते हैं, ना किसीको बता पाते हैं, ना कोई समझ पाते हैं’ जे उर आपल्यावर लेकरांकडून मातृभाषाची ऊपेक्षा होत असेल तर त्यांच्या मनात हव विचार देतो की’ मना कि एक हार कर लोग एर आते हैं, जो एर से एक जाते हैं, वो कहीं जाते हैं ? ’ त्यांना फक्त प्रेम हवे असते ते तरी लेकरांनी द्यावे ही त्यांची माफक अपेक्षा अस्तै. चलते चलते , पता ही न पता , जिंदगी के सफर में, कब अपनी ख्याली से इतने दूर चले गए , जीते रहे जिन अपनों के झ्रतिर, उम्भर, कब पडे हैं मैं हव छोड़ चले गए’ ■ ■

बहुजन सौरभ

महापरिनिर्वाण दिन म्हणजे काय ?

डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांचा स्मृतीदिन का साजरा केला जातो? महापरिनिर्वाण म्हणजे मृत्यूनंतरचे निर्वाण. परिनिर्वाण हे बौद्ध धम्माचा अनेक मुख्य तत्वांपैकी एक आहे. यानुसार जो मनुष्य निर्वाण प्राप्त करतो तो सांसारिक आसक्ती, इच्छा आणि जीवनातील दुःखांपासून मुक्त राहतो. यासोबतच तो जीवन चक्रातूनही मुक्त राहतो. पण निर्वाण मिळवणे सोपे नाही. त्यासाठी सदाचार्य आणि तथागत भगवान गौतम बुद्ध यांनी दिलेला मानव धर्म, माणूसकी जीवन जगावे लागते. या मध्ये लोभ, मोह, माया, आसक्ती, बहिष्कार, भेदभाव, यांना धारा नाही. बौद्ध धम्मात तथागत भगवान बुद्धांच्या याच्या 80 व्या वर्षी झालेल्या मृत्यूला महापरिनिर्वाण म्हणतात. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना संविधानाचे जनक म्हटले जाते. (डॉ. भीमराव रामजी आंबेडकर) 6 डिसेंबर 1956 रोजी त्यांचे निधन झाले. दरवर्षी डॉ. बाबासाहेबांच्या (त्यागाचा, माणूसकीचा, विचारांचा स्मृतीदिन) महापरिनिर्वाण दिवस अभिवादन करून साजरा केला जातो. यावेळी राज्यासह, देशभरातील, जगभरातील डॉ. बाबासाहेबांचे लावो अन्वयायी मग तो कोणताही समाजाचा असो. डॉ. बाबासाहेबाना मानणारा त्यांच्या विचारांवर चालणारा अनुयायी दादर, चैत्यभूमी येथे एकत्र येतात. स्तुपाचा रचनेचा चैत्यभूमीत असलेल्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे अस्थीकलश, प्रतिमेस आदरंजली अर्पण करण्याचा आणि त्यांचा प्रेरणादायक विचारांना स्मृतिमध्ये ठेवून अभिवादन करण्याचा हा दिवस आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या महापरिनिर्वाण दिवस अभिवादन करण्याचे महत्त्व काय आहे ते जाणून घ्या. परिनिर्वाण

म्हणजे काय? मृत्यूनंतरचे निर्वाण म्हणजेच मुक्त होणे. निर्वाण प्राप्त करणारा सांसारिक वासना, जीवनातील वेदनांपासून आणि जीवन चक्रातून मुक्त होतो. पुन्हा जन्म घेत नाही. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी गोरगरिबांची स्थिती सुधारण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावली आहे. समाजातील अस्पृश्यतेसह, बहिष्कार, स्त्रियांचे अधिकार, कामगारांचे अधिकार, मानवी अधिकार, अंधश्रद्धा अनेक वाईट प्रथा नष्ट करण्यात त्यांनी आपले महत्त्वपूर्ण योगदान दिले. तसेच देश संविधानाने एकसंघ उभेवण्यात महत्त्वाचे योगदान आहे. बौद्ध धर्माचे अनुयायी मानतात की त्यांचे गुरू तथागत भगवान बुद्ध विश्वसुहृद् होते, आहेत. बौद्ध अनुयायींच्या मते डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनाही त्यांच्या कार्यातून निर्वाण मिळले आहे. त्यांना बौद्धिस्थ, गुरू मानतात. महापरिनिर्वाण दिन त्यांच्या विचारांना स्मृतीत घेऊन अभिवादन करून साजरा केला जातो. डॉ. बाबासाहेबांनी अनेक वर्षे बौद्ध धम्माचा अभ्यास केला, बौद्ध लेण्यावर भेट देऊन माहिती करून समग्र अशीकाचा इतिहास अभ्यास केला. **राकेश सदानंद पवार** **मो. 9867355724** सप्ताट अशोका विजयादशमी दिवशी ऑक्टोबर 1956 रोजी त्यांनी बौद्ध धम्म स्वीकारला. त्यांच्या मृत्यूनंतर त्यांचे अंतिम मुंबईवरील बौद्ध धम्माचा नियमानुसार करण्यात आले. दादर चौपाटी, मुंबई येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे या ठिकाणी अंत्यसंस्कार करण्यात आले. ते ठिकाण आता चैत्यभूमी सर्वांचे प्रेरणास्थान, ऊर्जा स्थान म्हणून ओळखले जाते. अशा महामानवास महपरिनिर्वाणदिवसाचा कोटी कोटी त्रिवार अभिवादन. ■ ■

दिवाकर शिर्के
मो. 9923862843

महाराष्ट्र हे याचे प्रमुख केंद्र होय. यासाठी “चायना मांजा” फार प्रसिद्धीस आला आहे. कारण तो तुटण्याने तुटत नाही. कित्येक लोकांचे गळे केव्हा कापले जातील याचा काही भरोसा नाही. चायना मांजा बाळगणाऱ्यावर-जिंकणाऱ्यावर दंड जाहीर केला आहे. कित्येक ठिकाणी छापे पडत आहेत. पण हा खेळ बंद पाडण्यास कुणीही संघटना आंदोलन करत नाही.

स्वाभिमानाचे स्मरणशिल्प -६४

महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा हा पुतळा टेकाडी कन्हान नागपूर

महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा सुरक्षिततेच्या दृष्टिकोनातून आजूबाजूला काचेच्या मध्ये ठेवलेला आहे. टेकाडी कन्हान नागपूर गावात असून लोक दिनविशेष कार्यक्रमांला अभिवादन करण्यास उपस्थित असतात.

संवाद मित्र, कपिल नारनवरे
मो.9370773608

महत्वाचे

प्रादेशिक सेना महिला बचत गटातर्फे जिजाऊ जयंती साजरी

नागपूर : रिटायर्ड प्रादेशिक सेना योद्ध्या महिलांचा प्रादेशिक सेना महिला बचतगटा तर्फे माँ साहेब जिजाऊ जयंतीची सुरुवात वीर नारी माजी सैनिकांच्या विधवा यांचे हस्ते दीप प्रज्वलित करून झाली. त्यावेळी 'मी जिजाऊ बोलते' एकपात्री नाटक शोभा गौतम पाटील यांनी सादर केले. त्या सोबत हळदी कुंकूचा कार्यक्रम, महिलांचे गीत, गाणे, डांस, उखाणे आणि त्यानंतर सहभोजन झाले. मंजेशीर गेमला प्रथम आणि द्वितीय पुरस्कार दिला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष आणि प्रमुख पाहुणे माजी सैनिक यांच्या विधवा होत्या. कार्यक्रमाचे संचालन दानी यांनी तर आभार सोहल पारधी यांनी मानले. यावेळी चेतना शेंडे, मनीषा मरसकोल्हे, रेखा गिरासुते, दुर्गा साखरकर, अरुणा मुरमाडकर, नंदा नितनवरे, निशा कावळे, सुनिता चोपडे, सारिका सारंगपुरे, शीला डोंगरे व मोठ्या संख्येने महिला उपस्थित होत्या.

बुद्धिस्ट मंगल परिणय ग्रूपच्यावतीने 25 जानेवारी वधू-वर परिचय मेळावा

नागपूर : सहयोग कल्याणकारी बहुउद्देशीय संस्था नागपूरद्वारा संचालित बुद्धिस्ट मंगल परिणय ग्रूप नागपूरच्यावतीने पहिल्यांदाच नागपूर शहरामध्ये भव्य दिव्य राज्यस्तरीय वधू-वर परिचय मेळव्याचे आयोजन बुद्धिस्ट मंगल परिणय ग्रूप तर्फे करण्यात आलेले आहे. येत्या रविवार दि. 25 जानेवारी रोजी दुपारी 12 ते 4 या दरम्यान डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सांस्कृतिक भवन उज्वेला कॉलनी वर्षा रोड नागपूर येथे वधू-वर परिचय मेळव्याचे आयोजन केले आहे. या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे प्रमोद सोमकुवर, उमाकांत सोमकुवर, नरेश गायकवाड, श्रीधर सोमकुवर सह यांची उपस्थिती राहतील. या वधू- वर परिचय मेळव्याचा लाभ सर्वांनी घ्यावा. विशेष म्हणजे बौद्ध समाजासाठी समर्पित सेवा आणि योग्य स्थळांची भेट हेच या मेळव्याचे उद्दिष्ट आहे. नोंदणी सीमित आहे. त्यामुळे वेळ करू नका लवकरात लवकर नोंदणी करावे. असे आवाहन संस्थेचे अध्यक्ष प्रमोद सोमकुवर यांनी केले आहे.

निधन वार्ता

राजकुमार त्रिवेदी

नागपूर : टेकडी रोड, सिताबडी निवासी पत्रकार संजय त्रिवेदी यांचे वडील राजकुमार त्रिवेदी यांचे सोमवारी 19 जानेवारीला वृद्धापकाळाने पहाटे निधन झाले. ते 89 वर्षांचे होते. त्यांच्यामागे तीन मुले व मोठा आसपरिवार आहे. त्यांच्यावर मोक्षधाम घाटावर अंत्यसंस्कार पार पडले.

बदलापुरात ऐतिहासिक धम्म परिषद

संवाद मित्र सागर तायडे, बदलापूर : विश्वत्र डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पदस्पर्शाने पावन झालेली भूमी बदलापूर येथे दि. 18 जानेवारी 2026 रोजी गौरी मंगल कार्यालय मांजली बदलापूर पश्चिम जिल्हा ठाणे येथे धम्म परिषदेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्याला प्रसिद्ध पूज्य भिखू संघ आणि ठाणे जिल्हा व मुंबईतील धम्म उपासक-उपासिका यांनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग नोंदविला. भते संघपाल (श्रमण शिक्षा अभियान) अध्यक्ष संघपाल धम्म लाईफ बुद्धिस्ट फाउंडेशन यांच्या नेतृत्वाखाली सामाजिक परिवर्तनाच्या दृष्टीने बदलापूर येथे संपन्न झालेली भव्य धम्म परिषद विविध संस्था संचटना यांच्या पुढाकाराने शंभर टक्के यशस्वी झाली. त्यात विशेष पूज्य भते करणानंद महाशेरो, (दि ग्रेड हॅपिनेस यू ट्यूब चॅनल) धम्म परिषद अध्यक्ष, उद्घाटक भते डॉ. एन. आनंद महास्थवीर, विशेष उपस्थिती भते विनाचार्य महाबोधी महाविहार मुक्ती आंदोलन, भते चांदीमा थरो, भते यश थरो श्रीलंका, भते ज्ञानरक्षित थरो, भते गुणानंद अभिभू, भते धम्मनंद, भिखुवुणी अभिन्ना, पूज्य भिखुवुणी सुनंदा बोधी, पूज्य भिखुवुणी बुद्ध कन्या आणि डॉ. भिमराव यशवंतराव आंबेडकर राष्ट्रीय ट्रस्टी कार्याध्यक्ष भारतीय बौद्ध महासभा यांच्या प्रमुख उपस्थितीत प्रमुख पाहुणे व अनेक मान्यवरांच्या उपस्थितीत पूज्य भते संघकीर्ती महास्थवीर यांना जीवन गौरव पुरस्कार देऊन सन्मानित करण्यात आले.

महाबोधी महाविहार मुक्ती आंदोलनचे प्रमुख भते विनाचार्य यांनी 12 फेब्रुवारी 2026 रोजी रामलीला मैदान दिल्ली येथे मोठ्या संख्येने उपस्थित राहण्याचे

आवाहन केले. महाबोधी महाविहार हमारा स्वाभिमान आहे. ते मुक्त झाल्याशिवाय आम्ही गप्प बघणार नाही असे ते म्हणाले. भारतीय बौद्ध महासभा आणि अखिल भारतीय भिखू संघ एकत्र आला तर देशभरातील धम्म उपासक-उपासिका महाबोधी महाविहार मुक्ती आंदोलनात मोठ्या संख्येने सहभागी झाल्याशिवाय राहणार नाही, असे डॉ. भिमराव यशवंतराव आंबेडकर राष्ट्रीय ट्रस्टी कार्याध्यक्ष भारतीय बौद्ध महासभा यांनी सांगितले. भते संघपाल मुख्य आयोजक, संघपाल धम्म लाईफ बुद्धिस्ट फाउंडेशन आयोजित भव्य धम्म परिषदे बदलापूरमध्ये अखिल भारतीय भिखू संघ, भारतीय बौद्ध महासभा, बौद्धजन पंचायत समिती, त्यागमूर्ती फाउंडेशन, समता सैनिक दल, बहुजन विकास समिती, प्रबुद्ध सामाजिक सेवा संस्था, बारवी विपश्यना संस्था, धम्म साकळा समूह मुंबई, बुद्धिस्ट इंटरनॅशनल नेटवर्क, श्रद्धावान उपासक उपासीका संघ बदलापूर युथ रेंजिमंट यांचे विशेष सहयोग लाभले. भते संघपाल यांच्या मार्गदर्शनाखाली राहुल गायकवाड बौद्धाचार्य केंद्रीय शिक्षक भारतीय बौद्ध महासभा शाखा लुबिनी बुद्ध विहार बरेंज रोड बदलापूर यांच्या नेतृत्वाखाली, सुरेश नाग शिशुपाल, आनंद सोनकाळळे , जगजीवन बौद्ध, विद्या कांबळे, चंद्रहास तांबे, सुनील दुपटे, राकेश यादव, यांनी विशेष मेहनत घेतली.

मराठी चित्रपटांसाठी शासनाचे सर्वतोपरी सहकार्याचे धोरण : साजनीकर

नाशिक आणि नागपूरमध्ये नव्या चित्रनगरी

संवाद मित्र प्रवीण गांगुर्डे, पुणे : मराठी चित्रपट पुढे जावेत आणि प्रेक्षकांनी अधिकाधिक पाठिंबा द्यावा, यासाठी महाराष्ट्र शासन सर्वतोपरी काम करीत असून, नागपूर आणि नाशिक येथे नव्याने चित्रनगरी उभारण्याची प्रक्रिया सुरू असल्याचे आज महाराष्ट्र चित्रपट आणि सांस्कृतिक रंगभूमी विकास प्राधिकरणाचे सह व्यवस्थापकीय संचालक प्रशांत साजनीकर यांनी सांगितले.

पुणे आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवामध्ये आज 'फिल्म इकोसिस्टीम', या विषयावर साजनीकर बोलत होते. त्यांच्याशी चित्रपट दिग्दर्शक आणि चित्रपट अनुदान समिती सदस्य डॉ. संतोष पठरे यांनी संवाद साधला. साजनीकर म्हणाले, 'मराठी चित्रपट अधिकाधिक प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचावेत यासाठी वितरण करण्यासाठी शासन प्रयत्न करत आहे. नाट्यगृहात चित्रपट दाखवण्याची व्यवस्थाका प्रयत्न सुरू आहे. मुंबईत हा प्रयोग झाला असून, महाराष्ट्रात सगळीकडे हा प्रयोग करण्यात येईल. तसेच चित्रपटगृहांची संख्या वाढवण्याचा विचार सुरू आहे. त्यासाठी चित्रपट प्रदर्शन कायद्यामध्ये बदल आणि मराठी चित्रपटांसाठी तिकिट दर कमी करण्याबाबत शासनस्तरावर विचार सुरू आहे. कमी खर्चाची थिएटर उभारणे, टुरिस्म टॅकीज पुन्हा सुरू करता येतील का, अशा योजना सुरू आहेत.' मराठी चित्रपटांसाठी आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा चित्रपट महोत्सव 'चित्रपताका' सुरू करण्यात आला आहे. तसेच कान्स, इफेफी या महोत्सवांच्या फिल्म बझारमध्ये शासनातर्फे मराठी चित्रपट पाठविले जातात आणि राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय पुरस्कारांप्राम मराठी चित्रपटांना महाराष्ट्र शासनातर्फे दुप्पट अनुदान दिले जात असल्याचे साजनीकर यांनी सांगितले. मराठी चित्रपटांना अनुदान देण्यासाठी 28

सदस्यांचे परीक्षण मंडळ आहे. अ, ब आणि क या विभागामध्ये चित्रपट निवडून अनुदान पारदर्शकपणे दिले जाते. गेल्या काही वर्षांमध्ये चित्रपट निर्मात्यांना आतापर्यंत 86.35 कोटी रुपये देण्यात आले आहे. त्याचा ग्रामीण भागातील गुणी कलाकारांना फायदा झालेला आहे, असे साजनीकर यांनी सांगितले. ते म्हणाले, फिल्म सिटी ही पर्यावरणपूरक असून, 16 स्टूडिओ, 70 आऊटडोअर लोकेशन आहेत. राज्यात कुठेही चित्रिकरणासाठी मोफत परवानगी दिली जाते. 150 चित्रिकरण स्थळे सध्या निश्चित करण्यात आली आहेत. गेल्या काही वर्षांमध्ये डिड हजार परवानग्या देण्यात आल्याचे साजनीकर यांनी सांगितले. सध्या हे मंडळ मुंबईत असून, लवकरच महाराष्ट्रात सगळीकडे सुरू केले जाणार आहे. 500 रुपये 3 वर्षांसाठी फी आकारून यामध्ये प्रेक्षकांना सहभागी होता येते. लवकरच पुण्यातही हे मंडळ सुरू करणार असल्याचे त्यांनी सांगितले. महाराष्ट्र शासन मराठी राष्ट्रपुरुषांवर चित्रपट निर्मितीसाठी 3 चित्रपटांना दरवर्षी 10 कोटी तसेच महिलेपटांसाठी 10 लाख रुपये देत असल्याचे तसेच लवकरच महाराष्ट्र शासनाचे चित्रपट धोरण लवकरच जाहीर करण्यात येणार असल्याचे साजनीकर यांनी सांगितले.

सविधानात आर्टीकल 16 जोपर्यंत आहे तोपर्यंत रिझर्व्हेशन राहील : अॅड. शैलेश नारनवरे

नागपूर : भारतीय संविधान समता, स्वातंत्र्य, बंधुता आणि न्याय या तत्वांवर आधारित आहे. त्यामुळे भारत एकसंघ आहे. संविधानात आर्टीकल 16 जोपर्यंत आहे तोपर्यंत रिजर्व्हेशन राहील असे स्पष्ट प्रतिपादन जेष्ठ विध्वज अॅड. शैलेश नारनवरे यांनी येथे व्यक्त केले. महाराष्ट्र ऑफिसर्स फोरमच्या वतीने नुकतेच ऊरुवेला कॉलनी येथील बानाईच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सभागृहात आयोजित परिसंवादक प्रमुख वक्ते म्हणून ते बोलत होते. यावेळी लोकमतचे संपादक श्रीमंत मोन प्रमुख वक्ते होते. महाराष्ट्र ऑफिसर्स फोरमचे अध्यक्ष माजी आमदार मनोहर चंदिकरपुढे अध्यक्षस्थानी होते. मंचावर महाराष्ट्र ऑफिसर्स फोरमचे सचिव सचिंचदानंद दारूडे, आर. डी. आत्राम उपस्थित होते. शैक्षणिक, सामाजिक आणि सेवाविषयक आरक्षणगत सभाष्य धके व उपाय हा परिसंवादाचा विषय होता. अॅड. शैलेश नारनवरे पुढे म्हणाले, अयोग्या मधील बाबरी मशीद आणि रामजन्म भूमीच्या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालाने निर्णय देताना रामजन्म भूमीच्या जागेवर अनेक वर्षांपासून सातत्याने पूजा होत होती, ही जागा समस्त हिंदू धर्मीयांच्या आस्थेचा विषय असल्याचे म्हटले आहे. बुद्ध्याय येथील महाबोधी महाविहार सुद्धा जगभरातील बौद्धांचे पवित्र धर्मस्थळ आहे. याचे सर्व पुरावे उपलब्ध आहेत. बिहार टेम्पल अॅक्ट हा 1949 चा आहे तर संविधान हे 1950 मध्ये लागू झाले. त्यामुळे 1949 चा कायदा हा आपोआपच रद्द होतो, असेही त्यांनी स्पष्ट केले. श्रीमंत माने म्हणाले, भारतीय राज्यघटना ही जगातील एकमेव राज्यघटना आहे, ज्यामध्ये समाजातील अगदी तळव्या ह्येकीला प्राधान्य दिले आहे. खऱ्या अर्थाने अमंजबजावणी झाली तर या देशात समता, स्वातंत्र्य, बंधुभाव निर्माण होण्यास वेळ लागणार नाही आणि हा देश महासत्ता होण्यास मदत होईल. महाराष्ट्र ऑफिसर्स फोरमचे सचिव सचिंचदानंद दारूडे यांनी प्रस्ताविक व संचालन केले. डॉ. किशोर सुरडकर यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाला प्रासुष्याने राष्ट्रपाल तेलतुंबडे, प्रशांत फुलझेले, डॉ. पुरणचंद्र मेश्राम, डॉ. जयराम खोब्रागडे, वासुदेव फुसाटे, केशव नंदेश्वर, पंथर प्रकाश बनसोड, जयंत झांजे, धर्मेश फुसाटे, नामदेव नगराळे, सुधीर वाळके, प्रा. चनरथाम धाबडे आदींसह मोठ्या संख्येने नागरिक उपस्थित होते.

13 फेब्रुवारी 2013 पूर्वी नियुक्त शिक्षकांना टीईटी लागणार नाही : माजी आमदार ना. गो. गाणार

हिंगणा : महाराष्ट्रात शालेय शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी सध्या विविध समस्यांनी ग्रस्त आहे. शालेय कर्मचाऱ्यांना दर महिन्याला शाळेत खंडणी द्यावी लागते. शिक्षक हा समाज व माणूस घडविण्यासाठी झटत असतो. म्हणून तो सदैव आनंदी अरुणे आवश्यक आहे. मंत्री व अधिकारी यांच्या बंगल्यावर चतुर्थ श्रेणी कर्मचारी काम करतात. परंतु शाळेत नाही. शिक्षकांना अश्रीक्षापिक व ऑनलाईन कामे देण्यात येऊ नये. 13 फेब्रुवारी 2013 नंतर नियुक्त शिक्षकांनाच टीईटी लागू होते. त्यापूर्वी नियुक्त शिक्षकांना टीईटी लागणार नाही. असे वचन याप्रसंगी बोलताना माजी आमदार ना.गो. गाणार यांनी उपस्थित शिक्षकांना दिले. राज्य शिक्षक परिषद नागपूर प्राणिग जिल्ह्याचे जिल्हा अधिवेशन डोंगेकर सभागृह, मेन रोड कन्हान, येथे अतिशय थाटात झाले. या अधिवेशनाचे अध्यक्षस्थानी मीनानाथ सातपुरते होते. तर राजेंद्र शेंदे, शरद डोंगेकर, आ. ना.गो. गाणार, पुजा चौधरी, अजय वानखेडे, सुभाष गोंतमारे, संतोष सुरावार, मधुकर मुष्पीडवार, रामदास

गिरटकर, मनिषा कोलारकर, राजेंद्र पटले, प्रमोद बोडे, सुनील शेळके, डिंपी बजाज, सुनंदा दिवटे, राजीव तांदुळकर हे प्रमुख पाहुणे उपस्थित होते. याप्रसंगी राजेंद्र शेंदे, शरद डोंगेकर, पुजा चौधरी, अजय वानखेडे, सुभाष गोंतमारे, मधुकर मुष्पीडवार व सुधीर वारकर यांनी मनोगत व्यक्त केले. तर मीनानाथ सातपुरते यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. प्रास्ताविक जिल्हा कार्यवाह राजीव तांदुळकर तर संचालन भाषयश्री नखाते व आभार हेमराज फटे यांनी मानले. याश्र्वितेसाठी प्रवीणकुमार साबळे, अमित मेहरे, शेख, अलंकार रोकडे, सारिका गाणार, हेमराज फाटे, पुजा तिवारी, कल्पना सुरदुस्ते, अपूर्व टेंभेकर, प्रशांत वैद्य, केशवानंद बमनोटे, रोहीत नेताम, केतन मस्के, पुष्पा कोल्हे, रंजना माहुरकर, विजया मुंडले, वर्षा शिंगाडे, श्रुती नाईक, रक्षा शुकला, प्रिती बोपचे, आशिष सायरे, प्रतिभा व शिक्षक परिषदेच्या पारशिवनी तालुका पदाधिकारी यांनी केले आहे.

महाराष्ट्रातील संतांच्या जातीनिर्मूलनातील योगदानावर 23 व 24 जानेवारीला राष्ट्रीय चर्चासत्र

नागपूर : महाराष्ट्रातील संत परंपरेने समाजातील जातिभेद, विषमता आणि अन्यायाविरुद्ध उभारलेल्या वैचारिक संघर्षांचा सखोल आणि अभ्यासपूर्ण ऊहापोह करण्यासाठी नागपूर येथे दोन दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले आहे. 'महाराष्ट्रातील संतांचे जातीनिर्मूलनातील योगदान' या महत्त्वपूर्ण विषयावर हे चर्चासत्र दि. 23 व 24 जानेवारी 2026 रोजी होणार आहे. हे राष्ट्रीय चर्चासत्र डॉ. आंबेडकर फाउंडेशन, सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, भारत सरकार यांच्या सहकार्याने तसेच राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठातून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अभ्यासन यांच्या वतीने आयोजित करण्यात आले आहे. चर्चासत्राचे उद्घाटन गुरुवार, 23 जानेवारी 2026 रोजी सायंकाळी 4.30 वाजता विद्यापीठाच्या दीक्षांत सभागृहात होणार आहे. यावेळी प्रसिद्ध संतसाहित्य अभ्यासक व लेखक डॉ. दिलीप धोंडो

जाणार असून, आंबेडकरी विचारधारेच्या संदर्भात संत परंपरेचे महत्त्व अधोरेखित केले जाणार आहे. या राष्ट्रीय चर्चासत्रात देशभरातील विविध विद्यापीठांतील प्राध्यापक, संशोधक, संत साहित्याचे अभ्यासक आणि सामाजिक कार्यकर्ते सहभागी होत असून, संत परंपरेचे जातीनिर्मूलनातील योगदान नव्या संशोधनात्मक आणि समकालीन दृष्टीकोनातून मांडले जाणार आहे. या चर्चासत्रामुळे महाराष्ट्रातील संत परंपरेचा सामाजिक परिवर्तनातील ऐतिहासिक आणि वैचारिक वारसा अधिक ठोसपणे समजून घेण्यास मदत होईल, असा विश्वास आयोजक डॉ. अविनाश फुलझेले, प्राध्यापक व विभागप्रमुख, डॉ. आंबेडकर चेअर यांनी व्यक्त केला आहे.

संत जगनाडे महाराज यांची 401 वी जयंती व विद्यार्थ्यांचा सत्कार

नागपूर : विदर्भ तेली समाज महसंघ शाखा एकात्मता नागर नागपूरच्या वतीने श्री संत शिरोमणी संतांजी जगनाडे महाराज यांची 401 वी जयंती आणि गुणवंत विद्यार्थ्यांचा व सामाजिक कार्यकर्त्यांचा सत्कार सोहळ्याचे आयोजन राधाकृष्ण मंदिर एकात्मता नगर येथे केले होते. कार्यक्रमाची सुरुवात उपस्थितांच्या हस्ते संत जगनाडे महाराज यांच्या प्रतिमेला पुष्पाहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी विदर्भ तेली समाज महसंघाचे केंद्रीय कार्याध्यक्ष संजय शेंडे तर प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. नामदेव हटवार (केंद्रीय सर्वत्रिणीस वितेस नागपूर), अभियानाचे संपादक अनुज हुलके, सामाजिक कार्यकर्ते पियूष आंबटकर, डॉ. राकेश कुकडे, प्रेमनंद हटवार, प्रा. गोपाल धनंजोडे, महेशकुमार गायधने (माजी सैनिक), डॉ. आराधना कुकडे त्यावेळी मंचावर उपस्थित होते. कार्यक्रमा प्रसंगी बोलताना आपल्या मार्गदर्शनात प्रा. डॉ. हटवार यांनी सांगितले की समाजातील विविध समस्या निर्माण झाल्या असून समाज बांधवानी एकत्र येण्याची आवश्यकता आहे आणि संत जगनाडे महाराज यांचे विचार घराघरात पोहोचणे आवश्यक असल्याचे मत व्यक्त केले.त्यावेळी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष संजय शेंडे यांनी समाज परिवर्तनात संतांची भूमिका महत्वाची असून अंधश्रद्धेच्या आहारी न जाता खरे काय आणि खोटे काय? हे जाणून घेणे महत्वाचे असल्याचे मत व्यक्त केले. त्यावेळी उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते गुणवंत विद्यार्थ्यांचा आणि सामाजिक कार्यकर्त्यांचा स्मृतिचिन्ह आणि पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आला. मकरसंक्रांतीच्या निमित्ताने महिला मंडळींनी हळदी कुंकूवाच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विदर्भ तेली समाज महसंघाचे मोरेश्वर बोडने यांनी केले. तर संचालन सानिया बोडने हिने तर आभार प्रदर्शन प्राची उमाटे हिने केले.त्यावेळी कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी महेंद्र साठवणे, भूमेश्वर चारपंडे, जितेंद्र साठवणे, दीपक आगासे, जितेंद्र निंबेकर, किसन वैद्य, मनोज कुंभलकर, कैभव आगासे, नरेंद्र चकोले, राजेंद्र हटवार, भुवनेश्वर साठवणे, मोरेश्वर बोडणे, नरेंद्र कापसे, दीपक वैद्य, कमलेश वैद्य, किरात वैद्य, दशरथ भोंगाळे, खुशाल वैद्य, अमोल बावनकर, देवेंद्र बावनकर, झनक बावनकर आणि इतर समाज बांधव आणि महिला भागिनी व युवक मोठ्या संख्येने कार्यक्रमात सहभागी झाले होते.

बहुजन सौरभ

इथे संपर्क साधावा

- ▶ **प्रवीण गायकवाड**
09850301528
विश्वकांत नगर, कुकडे लाऊड, वंजारीनगर, एम्प्रेस मिल कॉलनी
- ▶ **निलेश कांबळे**
मो. 94236 34976
एरिया : उंटखाना, दत्तात्रयनगर, सुभेदर ले आउट , म्हळ्ळीनगर
- ▶ **सुनील कुंभारे**
मो. 98238 94329
- ▶ **विशाखा नारायणे**
मो. 99602 41648
एरिया : जोगी नगर , काशी नगर, धाडीवाल ले आऊट, सुयोग नगर, रानवाडी
- ▶ **प्रमोद चहांदे**
मो. 9273170800
जोगी नगर, धाडीवाल ले आऊट, संयोग नगर, नरेंद्र नगर,
- ▶ **चंदू नगरारे**
मो. 9975968852
शताब्दी नगर, काशी नगर, अभयनगर, जयवंतनगर, भीम नगर, जोगी नगर.
- ▶ **निलेश वालदे**
मो.9764772886
मोहन नगर. गौतम नगर, गड्डीगोदाम परिसर
- ▶ **मसारकर**
मो. 918080158604
धाडीवाल ले आऊट.
- ▶ **लिना विनोद भोवते**
मो.9021770694
इंदोरा, जरीपटका, भीमचौक, नाराघाट.
- ▶ **प्रविण राजाराम ठवरे**
मो. 9372331798
मॉडेल टाऊन, बेझनबाग.
- ▶ **रितेश अनिल बोदेले**
मो. 9511843694
WCL पॉव ग्रीड
- ▶ **गगन प्रताप नाहारकर**
मो. 8793389936
मेकोसाबाग, नवा नकाशा.
- ▶ **प्रमोद बागडे**
मो. 9764973627
इंदोरा, सुगत नगर.
- ▶ **बी प्रकाश राव**
मो. 9022621075
भीमचौक, बेझनबाग, मेकोसाबाग.
- ▶ **पुष्पीत कराडे**
मो. 8055416108
वैशाली नगर, राणी दुर्गावती चौक.
- ▶ **राहुल राजकुमार जांबुळकर**
मो. 9673392025, नारी.
- ▶ **श्रीकांत वासनिक**
मो. 9767624345
काचीपूर, बाबूळखेडा, पार्वती नगर, रसा नगर, जय भिम नगर.
- ▶ **मणेश शंभरकर**
मो. 9970258703
नरेंद्र नगर, सुयोग नगर, भिम नगर, शताब्दी नगर.
- ▶ **निळकंठ वि. जवादे**
मो. 9623773365
रसा नगर, मनीष नगर.
- ▶ **विनोद कृष्णराव डूले**
मो. 7447767922
धरमपेट, आंबेडकरनगर
- ▶ **राम मानवटकर**
मो. 8626037360,
न्यू. मनिष नगर
- ▶ **अमन शरणागत**
मो.9575673895
टेकअप सिटी , दिघोरी, बहादुरा पेपर एजन्सी,
- ▶ **राहुल आठवले**
मो.8485854398
संबोधी बुद्ध विहार, गिड्डीखदान, काटोल रोड, नागपूर
- ▶ **दिगाबर पांडुरंग वासनिक**
मो.9561974131
454- नविन सुभेदार ले आऊट
- ▶ **दिनेश पेपर एजन्सी**
▶ **गौतम भीमराव मेश्राम**
जयवंत नगर , अभयनगर
मो. 9975941830
- ▶ **स्वप्निल वाढवधे**
न्यू अमर नगर, शेपनगर, विठ्ठल नगर, सिद्धेश्वरी नगर, चक्रपाणी नगर, गजानन नगर. मो. 96046 54382
- ▶ **योगेश मेहर**
टेक ऑफ सिटी, बहादुरा परिसर
मो. 919552971648
- ▶ **दिनेश टेंभुर्णे**
इंदोरा, लक्ष्मी बाग, बेझनबाग, पो. डळ्ळ्यू एस. कॉलेज परिसर
मो. 8806511702
- ▶ **गजानन गायकवाड**
कार्तिक मार्गट , बेसा सेंटर, पेटोल पंप जवळ, बेसा
मो.9921552488
- ▶ **राजेश नंदनवार**
राहुलनगर, सोमलवाडा
मो. 9850335018
- ▶ **विनायक हाडके**
प्रतापनगर
मो.न.9545750757
- ▶ **शैलेश माटे**
जयताळ, त्रिमूर्ती नगर, अंबाझरी मो. 9767987363
- ▶ **संदिप टेंभुकर**
समता नगर, नारा रोड नागपूर
मो. 8657565247
- ▶ **शशिकांत नारनवरे**
एस एस न्युज पेपर अँड मॅगझिन सेंटर नरेंद्र नगर चौक रिंग रोड नागपूर 15
मो.नं. 94033 42555